

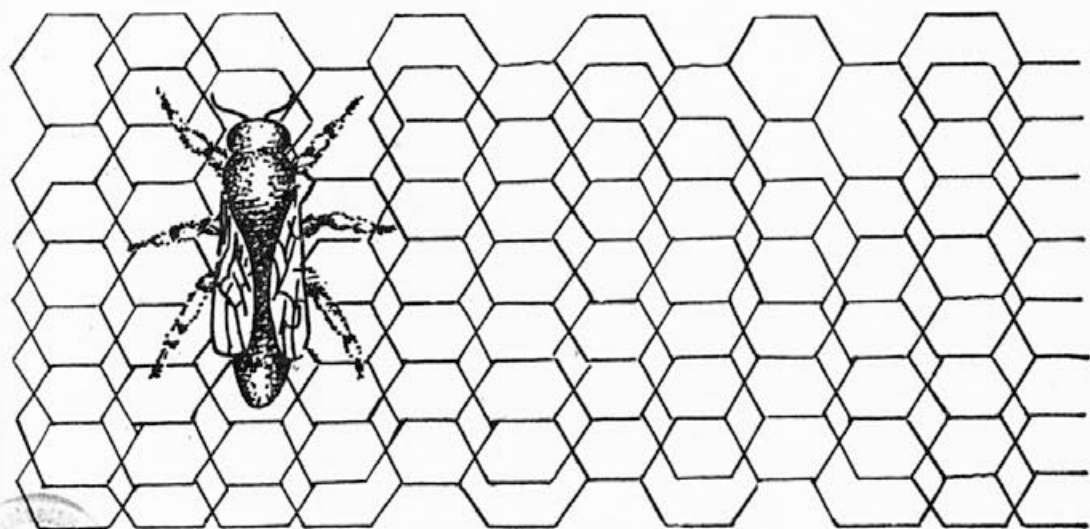
leto LXXIII

št. 11

1971

slovenski čebelar

VSEBINA

Inž. Ludvik Klun: XXIII. mednarodni čebelarski kongres v Moskvi	289
Brezar: Čebelarjev koledar za november	301
France Guna: Ne prepusti čebel zimi na milost in nemilost	302
Inž. F. Šivic: Uspehi opazovalne službe o gozdnem medenju v letu 1971	305
Edi Senegačnik: Ugleden obisk iz Kalifornije	306
M. Mencej: Jesenski pregled — vse družine brez matic	311
Julij Mayer: Spet čebele in sadjarstvo	312
Stane Sajevec: Nekaj za knjižno polico ljubiteljev narave in zdravja	313
NOVICE IZ ČEBELARSKEGA SVETA	315
IZ DRUŠTVENEGA ŽIVLJENJA	317

OSMRTNICE

List izhaja vsakega 1. v mesecu. Člani, ki plačujejo letno članarino 30,00 din, ga prejmejo zastonj. Izdaja ga Zveza Čebelarskih društev za Slovenijo v Ljubljani, Cankarjeva cesta 3/II, tiska Tiskarna PTT v Ljubljani. Ureja uredniški odbor: France Guna, Alojzij Kastelic, Ludvik Klun, Martin Mencej, Boris Modrijan, Jožko Slander. Glavni urednik: Martin Mencej, odgovorni urednik: Boris Modrijan. Letna naročnina za nečlane 35,00 din, za inozemstvo 40,00 din. Posamezna številka na 32 straneh stane 3,00 din. Odpovedi med letom ne upoštevamo. Kdor plačuje članarino v obrokih, se s prvim obrokom zaveže, da jo bo do konca leta v celoti poravnal. To velja tudi za naročnino. Številka žiro računa pri SDK v Ljubljani, Miklošičeva cesta, 501-8-268/1. Telefonska številka uprave ZČDS in SČ 20-208.

XXIII. MEDNARODNI ČEBELARSKI KONGRES V MOSKVI

LUDVIK KLUN, INŽ. EL.

Občudujem čebelarje sveta.

Videti je, kot da bi se od čebel naučil marljivosti in sožitja.

Občudujem ustvarjalce napredka, ljudi, ki ustvarjajo čebelarstvo z godovino. Njihov plemeniti cilj, dati človeku-čebelarju lepši današnji in jutrišnji dan, jim daje ustvarjalno moč.

Hvala jim za nesebična prizadevanja.

Kongres Apimondije je delal od 27. avgusta do 2. septembra v prostorih imponentnega hotelskega kompleksa »Rossija«. Udeležilo se ga je 2282 udeležencev iz 44 držav. Med njimi je bilo 464 domačih.

Moskva, v ozadju desno hotel »Rossija«

Kongres je imel velik odmev v tisku, televiziji in radiu. O delu kongresa so poročali: Izvestija, Komsomolskaja pravda, Selskaja žizn, Moskovskije novosti itd. Tudi poročevalci iz tujine so bili zelo aktivni. O kongresu so oddali vesti v 30 držav. Kongres je slavnostno odprl predsednik Apimondije prof. Harnaj.

23. kongres je odprt. — Pogled na delovno predsedstvo in udeležence

Po pozdravnih govorih, ki so jih imeli:

— minister za kmetijstvo SSSR V. V. Mackevič;

— namestnik predsednika Moskovskega mestnega izvršnega komiteja Sveta delavcev V. P. Isajev;

— predsednik Vsezvezne akademije kmetijskih znanosti »V. I. Lenina« P. P. Lobanov;

— predsednik Nacionalnega Komiteja SSSR za čebelarstvo G. D. Bilaš;

— in predsednik Organizacijskega komiteja SSSR P. I. Morozov;

v katerih so zaželeli Kongresu plodno delo, gostom pa kar najboljše počutje, obilico prijetnih vtisov in spoznanj o njihovih dosežkih v znanosti, gospodarstvu, kulturi in tehniki, so se začela plenarna zasedanja in simpoziji po kongresnih temah.

Čebelarški znanstveniki in strokovnjaki so pripravili za Kongres 202 referata na teme, ki jih je predlagal Apimondiji Organizacijski komitej XXIII. kongresa. Izvršni svet Apimondije je predlagane teme sprejel julija 1970 v Moskvi. Kongresne teme so odraz sodobnih potreb v čebelarstvu. Gotovo ni naključje, da si teme sledijo po zaporedju:

— Ekonomika, organizacija in tehnologija čebelarstva.

— Tehnologija predelave medu in voska ter naprave v čebelarstvu.

— Biologija čebel.

— Patologija čebel.

— Medovite rastline in opráševanje.

Strokovni referati na omenjene teme so bili jedro Kongresa. Najpomembnejša spoznanja iz njih bodo objavljena v naslednjih številkah Slovenskega čebelarja.

Predsednik Apimondije prof. dr. Harnaj izroča vodstvo kongresa P. I. Morozovu

V okviru kongresa so pripravili organizatorji čebelarstvo razstavo pod gornjim imenom. Ime je veljalo za SZ, Romunijo, Češkoslovaško, Madžarsko in Bolgarijo, medtem ko so eksponati ostalih razstavljalcev imeli zgolj komercialni značaj, saj so razstavili le izdelke, ki so jim že vnaprej zagotavljali poslovni uspeh.

Gostitelji (SZ) so prikazali razvoj svojega čebelarstva od prvih začetkov do danes. Duplankam in kladam je sledil Prokopovičev panj, ki mu danes, ko je v SZ na pohodu LR panj (imenujejo ga večetažni), dajejo še poseben poudarek kot predhodniku nakladnega panja in prvega panja s premičnim satjem. Nato sledijo ostali tipi najbolj razširjenih panjev. Med njimi je dvoetažni panj, ki je po obliki in načinu čebelarjenja še najbolj podoben našemu AŽ panju; je pa nakladne izvedbe.

Zelo razširjen je ležak na 20 satnikov. Pred časom so zelo propagirali Dadant-Elattov panj. Delili so ga brezplačno z namenom, da čimprej opremijo čebelarstvo z boljšim panjem. Danes je njegovo vlogo prevzel LR panj. Ugotavljajo namreč, da »prisilno« uvajanje DB panja ni bilo preveč uspešno, ker je z LR panjem donos v določenih predelih države znatno večji.

Uvajanje nakladnega panja (LR) je podrejeno vse, kar lahko vpliva na njegovo razširjenost. Povedati pa moramo, da panj niso »slepo« kopirali, temveč so ga prilagodili njihovim pašnim in vremenskim pogojem. Omenili bomo samo bistvene spremembe.

Za južni in centralni del države so povečali debelino sten na 35 mm, medtem ko izdelujejo za severni del države panje z dvojnimi stenami. Prostor med stenami so napolnili z materialom, ki je slab prevodnik toplote. Celotna debelina stene znaša 70 mm. Zanimive rezultate so dobili, ko so raziskovali vpliv debeline sten panja na prezimljenje, razvoj, donos in rojenje. Pa o tem kdaj pozneje, da se preveč ne oddaljimo od razstave.

Starejše tri vrste panjev imajo satnik enotne mere 435×300 mm, LR pa 435×230 mm. Pri prestavljanju satnikov iz starejših panjev v LR priredijo satnik tako, da prirežejo stranski letvici za potrebno dolžino in na novo pribijejo spodnjo letvico. To jim znatno olajša preseljevanje družin.

Panjev ne postavljajo v vrsto tesno enega poleg drugega, pač pa posamič ali v skupine tako, da je med panji precej presledka. Tako razmestitev zagovarjajo s tem, da je v vrsti preveliko zaletavanje čebel v sosednje panje, kar naj bi se odražalo v donosu medu.

Panjev ne barvajo z značilno sivo barvo, ker upoštevajo znanstvene ugotovitve o barvah, ki jih razlikujejo čebele. Iz tehničnih razlogov uporabljajo samo tri barve: modro, belo in rumeno.

Nasprotujoča si mnenja o prezimovanju čebel v LR panjih pri nas, so mi narekovala vprašanje, kako prezimijo čebele v LR panjih v Sibiriji pri temperaturi -55° Celzija. Dobil sem zelo jasen odgovor, ki ga v skrajšani obliki posredujem:

»Problem prezimovanja v LR panju rešuje okroglo zgornje žrelo«. Čeprav sovjetski čebelarji niso enotni v oceni posameznih vrst panjev, soglašajo v tem, da noben poseg v panj tako močno ne učinkuje pri prezimovanju čebel kot zgornje zimsko žrelo. Vse naklade njihovega panja imajo 10 cm pod gornjim robom izvrtane luknje 25 mm premera.

Prezimijo navadno v dveh nakladah (šibkejše družine tudi v eni). V vsakem primeru je zgornje žrelo odprto in spodnje (ploščato) zaprto. Ne glede na to, v koliko nakladah prezimijo čebele, so vedno vsa žrela zaprta, razen najvišjega žrela v panju. Pri takem položaju žrel se useda ogljikov dvokis (CO_2), ki ga oddajajo

čebele pri presnavljanju, na dno panja, ker je težji od kisika. Ogljikov dvokis zbran pod čebelno gručo, pa ima dve pomembni lastnosti:

- je slabši prevodnik toplote od kisika, zato se zimška gruča manj ohlaja.
- življenjski procesi čebel so počasnejši, če je na razpolago manj kisika.

Čebele zato lahko brez škode dlje zimujejo. Tudi poraba hrane je pomembno manjša.

Skozi okroglo gornje žrelo izhaja iz panja vlažen topel zrak, ki bi se sicer kondenziral na hladnih stenah panja v obliki vodnih kapljic in povzročal v panju vlago. Kot vemo, vlaga bolj škoduje čebelam kot mraz, zato dobijo čebelarji tako dobre rezultate pri opisanem načinu prezimovanja.

Zgornje zimsko žrelo omogoča mimo omenjenega še pozni jesenski in zgodnji spomladanski izlet. Čebele se ob takem žrelu zadržujejo zaradi toplote, medtem ko v primeru odprtega spodnjega žrela (pri podnici panja) čebele kasneje zapustijo panj, ker se spodnje žrelo nahaja v hladnem delu panja.

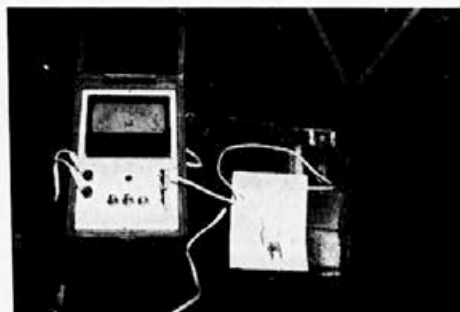
Omeniti je treba to, da nekateri naši čebelarji uporabljajo okrogla žrela v nakladnih panjih premera 15—18 mm, vendar menijo, da so ta žrela za zračenje panja v vročih poletnih dneh ter za lažji dohod čebel k satom v visokih nakladnih panjih. Okrogla žrela pozimi zaprejo in prezimijo čebele pri odprtem spodnjem žrelu. S takim prezimovanjem pa okroglo gornje žrelo zgubi svojo glavno vlogo (da ne bo pomote — okrogla žrela pri večmatičnem čebelarjenju imajo posebno vlogo!).

Omeniti velja še to, da v SZ ne poznajo nakladnega panja brez matične mreže, le-ta je setavni del panja. Trdijo namreč, da je donos ob glavni paši znatno manjši, ker se velika množina pašnih čebel ukvarja z odkrito zalego, če dva tedna pred glavno pašo ne omejijo matici zaleganja z matično mrežo.

Na razstavi so prikazali čebelje pasme, ki so najbolj razširjene v SZ: domačo temno gozdno čebelo, sivo hribovsko kavkaško čebelo, rumeno gruzinsko čebelo in karpatsko čebelo. Kavkaška čebela je tudi tokrat dobila zlato medaljo. Pred tem jo je dobila na razstavi sadjarstva v Erfurtu (NDR) in na Čebelarški razstavi ob XX. Kongresu Apimondije v Bukarešti. Omenjeno pasmo izvažajo v 40 držav. V ZDA zavzema drugo mesto za italijansko čebelo (karnijka je na tretjem mestu).

Ruski čebelarški strokovnjaki so posebno ponosni na svoj »izdelek« čebelo »Priokskojo«, ki so jo dobili s križanjem srednjeruske temne gozdne čebele in sive gorske gruzinske čebele. Selekcionirali so jo v Inštitutu za čebelarstvo.

V primerjavi s srednjerusko čebelo ima »Priokskaja« naslednje prednosti: produktivnost je večja za 27 %, razvoj je za 30 % intenzivnejši, bolje prenaša zimsko obdobje in rojiva je dvakrat manj.

Aparat za kontrolo medu je vzbujal med delegati posebno pozornost

V zadnjem času je v SZ znaten poudarek na koncentraciji in specializaciji čebelarstva. Med eksponate, ki sodijo v to smer, je šteti avtomatski stroj za proizvodnjo satnic. Stroj je sestavljen iz dveh enot. V prvi so priprave za topljenje in čiščenje voska, v drugem delu pa stroj izdeluje satnice ter jih reže v končne dimenzije. Stroj izdelava v eni uri 100 kg prvovrstnih satnic. Konstruktorji so dobili za stroj zlato medaljo.

Enako priznanje je dobil komplet v obliki makete, ki prikazuje organizacijo modernega čebelarstva ter dvoje točil. Med eksponati je vzbujal zanimanje tudi priročni aparat za kontrolo medu. To je preprost električni merilnik, s katerim je mogoče hitro ugotoviti med z dodatkom sladkorja, naravni cvetlični med in gozdni med. Glede na splošno znani princip delovanja in razmeroma cenene sestavne dele se bo verjetno kmalu pojavil tudi drugod.

Videti je, da dajejo velik poudarek kvaliteti medu. Od tujih razstavljalcev so samo Bolgari dobili zlato medaljo za svoj »Bolgarski med«. Domačim razstavljalcem je bila podeljena zlata medalja za »Ruski med« in za »Baškirski med«.

Baškirija je sovjetska republika. Njena površina je petkrat večja od Belgije. V deželi so veliki lipovi gozdovi, v katerih pridobijo poprečno 45 kg medu na družino. Baškirci pa so nezadovoljni, ker izkoristijo komaj 15 % »naravnih zalog«. Od 150.000 ton jih dobijo le 20.000 do 22.000 ton. Zato se ne morejo sprijazniti s takim razpisništvom, da tako velike količine medu ostanejo neizkoriščene.

Njihov cilj je, vzeti naravi to veliko bogastvo in ga dati človeku. Tedaj bo morda njihov souvenir — lesen medvedek z vedrom medu — postal simbol republike. V zadnjih letih dosegajo donos do 100 kg in več na panj. Kot je znano, je baškirska čebela dobila zlato medaljo na čebelarski razstavi 1965. leta v Bukarešti.

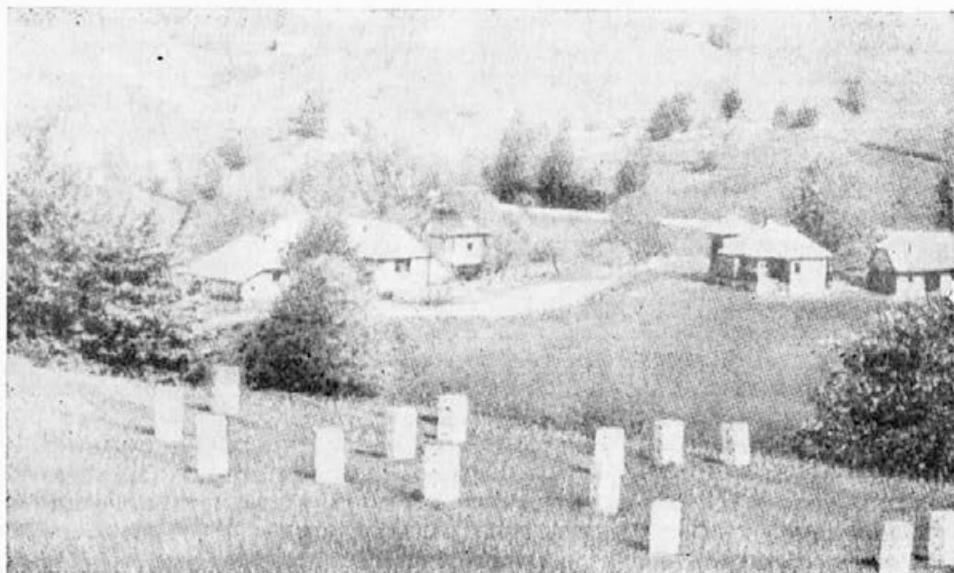
Rusi so razstavili precej čebelarske literature. Nekatero čebelarske knjige so bile na prodaj pri vходу v razstveni prostor, medtem ko so tiste z razstave kmalu »pošle« ob splošni jezi čuvajev, ki so jih pripisali čebelarjem. Zlata medalja je bila podeljena čebelarskemu glasilu »Pčelovodstvo« in knjigama »Učbenik pčelovoda« ter »Vreditelji i bolezni pčel«.

V romunskem paviljonu je bilo povsod čutiti prisotnost Apimondije, oziroma predsednika izvršnega sveta te mogočne organizacije prof. Harnaja. Naj že vpliva Apimondija na romunsko čebelarstvo ali obratno, v vsakem primeru gre pripisati velik del uspehov prav prof. Harnaju. Zlato medaljo, ki je bila podeljena stroju za predelavo medu na tekočem traku, je ob navdušenem ploskanju svetovne čebelarske javnosti prevzel prav on. Enako priznanje so dobili Romuni tudi za »avtomatsko komandno mizo« in za točilo na 12 satov.

Živo zanimanje je vzbujala med obiskovalci maketa znanega čebelarskega kombinata v Bukarešti. Kombinatski lastnik je lastnik Čebelarske zveze, zato se tudi vse dejavnosti (prodaja, nabava, predelava, izdelava itd.) izvajajo za Zvezo oziroma za čebelarje. Kot vidimo, se dobiček ne steka v žepu trgovcev, pač pa se vrača nazaj v čebelarsko bazo, kjer ga porabijo za razvoj in napredek čebelarstva.

Čebelarska zveza Romunije je bila ustanovljena leta 1957. Začela je delati skromno s 30 člani. Danes šteje organizacija 50.000 članov — ljubiteljev, kot imenujejo zasebne čebelarje v vzhodnih državah. Največji uspeh Zveze je nedvomno ta, da je uspela združiti čebelarje družbenega in zasebnega sektorja v skupno organizacijo.

Za naše čebelarje je morda zanimiv proizvod »medna pasta«. Med, ki ga predelajo v pasto po posebnem postopku, ni v tekočem stanju, temveč ima gostoto surovega masla. Medno pasto hranijo v hladilniku, ker postane pri temperaturi 29—30° C tekoča.

Čebelarstvo v Romuniji se ob družbeni pomoči naglo razvija

Medna pasta je v bistvu kvaliteten kristaliziran med, ki mu s posebnim postopkom odvzamejo kristalizacijska jedra. V medu ostanejo samo majhni kristalčki, ki skoraj niso vidni s prostim očesom. Da je to zelo iskan in cenjen izdelek, priča izvozna cena, ki je višja od najkvalitetnejšega medu. »Tehnološki proces pri proizvodnji medne paste« je bil tudi naslov referata romunskega strokovnjaka na kongresu.

Da se Romuni ukvarjajo tudi s sodobno vzrejo matic, pričata tudi dva modela aparatov za umetno osemenjevanje matic. Čehoslovaki so sicer rekli, da so jim prodali svoj kvaliteten aparat, vendar je pohvalno že to, da želijo tudi sami prispevati svoj delež k tehničnim izboljšavam aparata. O konstrukcijskih izboljšavah aparata je na kongresu poročal romunski strokovnjak. V svojem referatu je poudaril, da so pri konstrukciji aparata uporabili najustreznejše materiale in rešitve, zaradi česar je omogočena hitra in učinkovita uporabnost.

Izredno zanimanje romunskih čebelarskih strokovnjakov za razvoj in napredek čebelarstva je viden tudi iz udeležbe na kongresu, saj so imeli Romuni kar 132 udeležencev in nič spremljevalcev ali turistov.

Romunska čebelarska zveza izdaja čebelarsko glasilo »Apicultura« v romunskem jeziku in v madžarščini za Madžare v Romuniji.

Poseben paviljon je imela na kongresu oziroma razstavi **Apimondija**. Na svetlobnem panoju so zelo nazorno prikazali, kako daleč segajo njene niti v svet in kako le-ta povezuje svetovno čebelarsko družino. V zaprtih vitrinah (v tem pogledu imajo več slabih izkušenj kot gostitelj) so prikazali založniško dejavnost. Tu so predstavili Zbornike XX., XXI., XXII. kongresa in nekaj druge čebelarske literature, ki jo tiskajo v petih kongresnih jezikih. Čebelarji so lahko naročili razstavljene Zbornike vključno Zbornik XXIII. kongresa, ki bo izšel predvidoma v februarju prihodnjega leta. Apimondija je dobila zlato medaljo za Zbornik del XXII. kongresa in za znano čebelarsko glasilo »Apiakta«.

Čehoslovaški paviljon je bil najbolj atraktiven, saj so uspeli razstavljalci v prijetnem, domačem ambientu pritegniti obiskovalce z množico sicer manjših, zato pa nič manj pomembnih eksponatov. Štiri zlate medalje so lepa vzpodbuda domiselnosti češkoslovaških ustvarjalcev. Nam je njihov paviljon nekako nadomeščal našega, saj smo se v njem počutili kot doma.

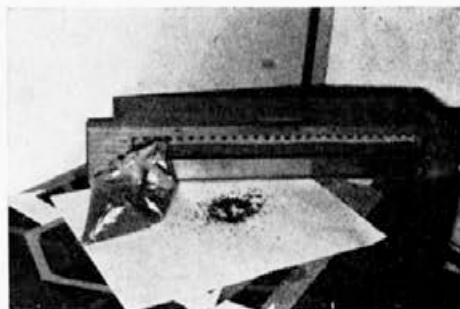
Največ pozornosti je med čebelarji vzbujal avtomatski stroj za izdelavo matičnikov. Konstruktor stroja inž. Dedínský je patentiral originalno tehnično rešitev. Stroj izdelava na uro 3600 prvovrstnih matičnikov. Upravljanje stroja je zelo preprosto. V določene posode dodajo vosek, alkohol ter vodo, vse ostale operacije izvede stroj samodejno. Videti je, da je ročna izdelava matičnikov prepočasna za široko zastavljen program vzreje matic, ki so si ga zastavili na Čehoslovaškem.

Konstruktor je dobil zlato medaljo. Enako priznanje so dobili tudi prehrabeni izdelki iz medu (medeni kruhki), ki so s svojo barvitostjo in umetniško izdelavo predstavljali pravo pašo za oči. Med tehničnimi linijami za predelavo medu, stroji in napravami za industrijske dejavnosti v čebelarstvu, ki so prevladovali na razstavi, so le-ti pričarali delček čebelarstva prvobitnosti.

Čehoslovaški »medeni kruhki« so s svojo barvitostjo in umetniško izdelavo pričarali delček čebelarstva prvobitnosti

Zanimiv izdelek je »naprava za uničevanje čebel«, kot jo je v šali imenoval eden naših čebelarjev. To je elektronska naprava za pridobivanje čebeljega strupa. Posebna brada je opremljena z golimi žicami, po katerih lezejo čebele pred žrelom panja. Elektronski del daje v žice napetostne sunke, ki močno razdražijo čebele. Le-te zabadajo svoja žela v gumi, ki je položena pod žicami. Čez nekaj minut se napetost samodejno izklopi, da čebele odletijo in pripravijo prostor drugim. Ko se v gumi nabere dovolj žel, jih postrgajo z nožem in shranijo v polivinilni vrečki.

Takole pa izgleda čehoslovaški plastični osmukač in vrečka s čebeljimi želi

Žela, oziroma strup, ki ga dobijo iz žel, je dragocena surovina za izdelavo zdravil. Čehoslovaška farmacevtska industrija izdeluje vrsto zdravil, ki vsebujejo čebelji

strup: virapin injekcije, virapin mast, toksamin — čebelji strup v vodi, apis — alkoholni pripravek in tablete. Precej teh izdelkov gre v izvoz.

Našega čebelarja, ki so se mu smilile čebele, žrtvovane za zdravje človeka, lahko potolažim z novico, da v novem aparatu za pridobivanje strupa čebele ne puščajo svojih žel, temveč samo strup. Zato ostanejo žive. Aparat so konstruirali v Sovjetski zvezi.

Morda je prav, da o tem razmišljamo že danes, ker gotovo ne bodo naše, svetovno znane farmacevtske tovarne stale ob strani. Našim čebelarjem pa se bo s tem odprla še ena dejavnost.

V čehoslovaškem paviljonu smo videli priročen električni nož za odkrivanje voščenenih pokrovcov. Nož stane 120 čeških kron.

Čehoslovaška čebelarstva literatura je na zavidljivi ravni. Na razstavi so seznanili čebelarje s češkim strokovnim glasilom Včelarstvi in slovaškim glasilom Včelar. Slovaški čebelarji so v 8. številki glasila, ki so ga predstavili na razstavi, izrazili veliko zadovoljstvo nad tem, da na kongresu prvič nastopajo kot člani Apimondije. Ob tem obljublajo, da bodo dobri člani, ki bodo po svojih možnostih prispevali za napredek svetovnega čebelarstva. Slovaška čebelarstva organizacija je s 40.000 organiziranimi člani preko svojega glasila prisrčno pozdravila kongres.

Na razstavi so prikazali nekaj njihove novejšje čebelarstva literature. Med knjigami sta pritegnili pozornost »Vzreja matic« in »Prevažanje čebel«, ki jih je napisal čebelarški pedagog in pisec inž. Michal Mačička. Knjigi sta pisani zelo skrbno in z dobršno mero poznavanja tuje literature. Nemalo sem bil presenečen, ko mi je avtor ob zaključku razstave poklonil knjigi z ljubeznivim posvetilom. Izkoriščam priložnost, da se mu še enkrat lepo zahvalim ter mu želim še veliko uspehov pri njegovem delu na področju čebelarstva izobraževanja.

Prevažanje čebel na pašo je na Čehoslovaškem zelo razširjeno. Sicer pa je tudi drugod znano, da se med prideluje na kolesih. Fotografije potujočih čebelnjakov so pri njih tako pogostne, kot pri nas naših značilnih čebelnjakov. Čedalje večja vloga čebel pri opravljanju entomofilnih rastlin zahteva tudi organiziran in dovršen prevoz čebel.

Čehoslovaški strokovnjak inž. Jan Michalik je projektiral containerski prevoznik sistem. To je bil tudi referat na kongresu. Na žalost tedaj ni deloval diaporojektor, zato avtor ni mogel prikazati številnih skic.

Zanimivo je, kako so konstruktorji rešili problem mikro klime v takem containerskem čebelnjaku. Z vmesno prednjo in zadnjo steno lahko spremenjajo toplotni režim panja v zelo širokih mejah. Sprememba toplotne lastnosti stene variira tako, kot bi spreminjali opečno steno od 10—80 cm debeline.

Proti pregrevanju panjev v poletnem obdobju imajo zelo učinkovito premično steno, s katero lahko dosežejo tako temperaturo, kot da bi bili panji v senci. Kako velikega pomena je za čebele tak zasenčen čebelnjak, si lahko mislimo, saj je znano, da čebele nabirajo nektar na soncu, živijo pa v senci. Containerje gradijo za 32 in 64 panjev.

Čebelarstvo v Čehoslovaški ni posebno rentabilno, s tem opravičujejo majhno število panjev v družbenem sektorju. Nekatera kmetijska gospodarstva imajo izgubo zaradi slabih pašnih razmer, zato opustijo čebelarstvo in se oprimejo bolj rentabilnih panog. Gospodarstva, ki pridelujejo semena, imajo velike čebelnjake za opravljanje rastlin, ker s tem zelo povečajo donos. Imajo nekaj velikih čebelarstev v krajih z dobro pašo. Ti so seveda rentabilni.

V nižjih čebelarstvih organizacijah, komisijah in centrih delajo sposobni, energični delavci. Ti obiskujejo posebne tečaje, da si v njih pridobijo potrebno znanje za

vodenje organizacij. V mnogih organizacijah vodijo dnevnike, ki so zaradi zanimive tematike dragocen zgodovinski material. Organizacije dobivajo od Zveze prevode tuje literature, za katere je veliko zanimanje med čebelarji. Ni naključje, da je Apimondija organizirala dokumentacijsko centralo prav v Pragi. V tej centrali pregledajo vso svetovno čebelarstvo literaturo in pošiljajo izvlečke čebelarstvom organizacijam po svetu.

Bolgari so dali poudarek medu. Poleg zlate medalje, ki smo jo že omenili, je »Bolgarski med« dobil še posebno priznanje ob zaključku kongresa. Za razstavo so Bolgari pripravili 29 vrst medu. Vse vrste medu so pripravili tudi za degustacijo. Med njimi so bili medovi: lavande, koriandra, lipe, kostanja, akacije itd.

Bolgari se zavedajo svoje prednosti, ki jo imajo kot izvozniki prvovrstnega medu. Obilje sončne energije daje nektarju zelo ugodno razmerje s'adkorjev. Visoko kaloričen med imajo Bolgari za nacionalen ponos, zato v svojem strokovnem glasilu često opozarjajo na čuvanje kvalitete, ki je znana v svetu.

Zadovoljni so tudi z ostalimi čebelnimi proizvodi. V zadnjih dveh letih so izvozili 4000 kg matičnega miečka. Zlato medaljo so dobili njihovi medicinski preparati na bazi čebelnih proizvodov.

Letos je njihovo čebelarstvo dobilo težko pričakovano »Enciklopedijo čebelarstva«, knjigo, ki bo gotovo veliko pripomgla k še hitrejšemu razvoju njihovega čebelarstva. Knjiga je bila ocenjena kot ena najboljših na kongresu, zato je bilo že vnaprej pričakovati zlato medaljo.

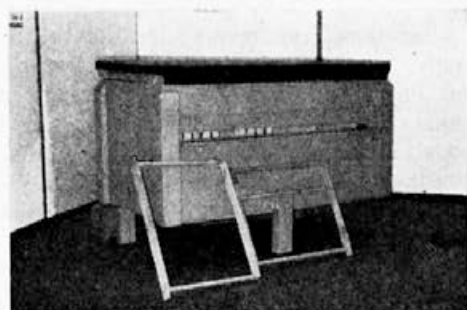
V Bolgariji uvajajo nakladni panj LR. Vendar so pri tem zelo previdni. Predvidevajo, da bo leta 1990 doseglo število LR panjev število najbolj razširjenega panja v Bolgariji, tj. Dadant-Blattovega panja.

Kako hitro napreduje čebelarstvo v Bolgariji, nam pove podatek, da so v letu 1961 odkupili 227 ton medu, medtem ko so v letu 1968 odkupili že 2860 ton medu.

Tudi bolgarski čebelarji stremijo za tem, da se koncentrira čebelarstvo gospodarstva v kraje z dobro, trajajočo pašo. Predvsem pa dajejo poudarek specializaciji čebelarskega gospodarstva, ker le tako gospodarstvo lahko da dobre ekonomske rezultate. Sedaj uvajajo novo obliko organizacije čebelarstva v kooperativnih čebelarskih farmah. Do konca tega leta bodo imeli 9 takšnih farm. V teh farmah bodo imeli 55.000 čebelnih družin ali 41 % družbenih panjev.

Pasišče upravlja en čebelar, ki dobi v sezoni pomočnika. Število panjev na pasišču znaša od 100—140. Predvidevajo, da se bo s koncentracijo čebelarstva le-to razvilo v zelo donosno gospodarsko panogo.

Najbolj homogeno čebelarstvo so prikazali **Madžari**. Pri njih je tradicija tako ukoreninjena in videti je, da ekonomsko utemeljeno, da si jih skoraj ne moremo predstavljati brez panjev tipa »Boczonady« in prevažanja, za katera je ta panj prire-

Na Madžarskem prevladuje panjev tip »Boczonady«

jen. Razumljivo je, da so ti panji zavzeli glavno mesto na razstavi in seveda največ prostora. Morda ne bo odveč nekaj osnovnih podatkov tega panja: Ležak na 24 satov, količina medu pri donosu z akacije maksimalno 50—60 kg, če je malo zalege v panju. Teža praznega panja je 40 kg. Teža panja, če je v njem 40 kg medu — 120 kg.

Panj omogoča dvomatično čebelarjenje. Zanimivo je, da panj nima spodnjega žrela, temveč samo zgornje žrelo. Žrelo je narejeno nekako v sredini panja. To je položaj žrela, kot ga imajo čebele v naravnem okolju. Madžarski čebelarji se torej zavedajo, da si je spodnje žrelo izmislil človek, da lahko enkrat v letu odstrani mrtvice iz panja. Naj na tem mestu omenim ugotovitve čebelarskih raziskovalcev, ki so čebelam napravili ozko žrelo po vsej višini panja, z namenom, da čebele zadelajo vso odprtino, ki ne ustreza njihovim življenjskim potrebam. Čebele so zadelale vso špranjo, razen odprtine, ki nekako sodi v sredino oziroma zgornjo tretjino panja.

Madžari imajo svoj Čebelarski inštitut v Gödölö« ki ga vodi znani madžarski čebelarski strokovnjak prof. Örösi Zoltan. Zanimivo je, da Madžari vsako leto prevažajo polovico čebelnih družin (300.000 panjev). Razliko v stroških prevoza krije država. Stroški so za prevoz 40 % nižji kot v gospodarstvu. Rezultat je zelo prepričljiv. Donos medu se je povečal iz 4 kg na družino na 16—17 kg na družino (poprečen donos v državi). Letni pridelek medu je bil leta 1952 okrog 1.500 ton, medtem ko je dosegel v zadnjih letih okrog 10.000 ton.

Svoj paviljon so opremili z lepimi svetlobnimi slikami v barvah, ki so zelo plastično in slikovito prikazovale njihove medovite rastline in njihov način čebelarjenja.

Razstavili so medicinski preparat Fumidil, za katerega so dobili zlato medaljo. Enako priznanje so dobili za knjigo »Med čebelami«, katera pa zaradi slabega poznavanja madžarščine ni vzbudila posebnega zanimanja med čebelarji.

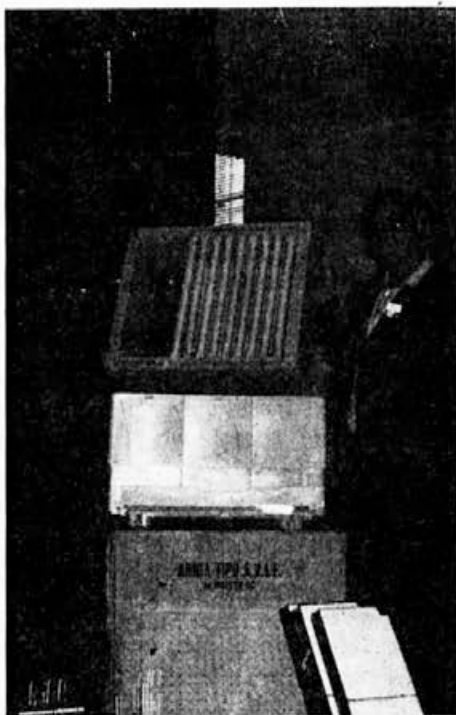
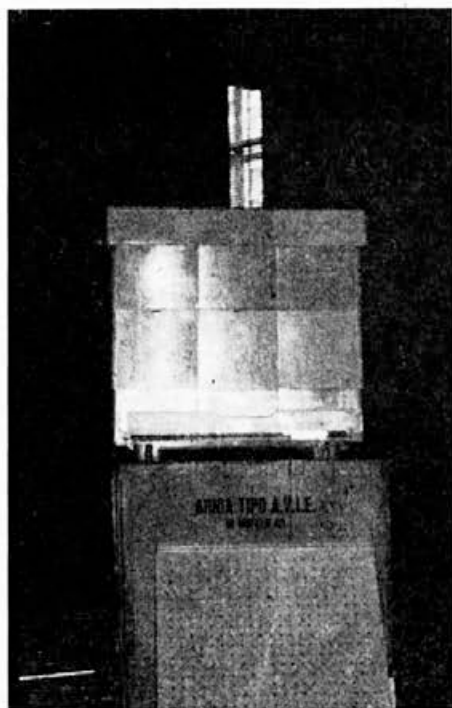
Preidimo sedaj na razstavljalce, ki so prikazali le izdelke, ne pa svojih čebelarstev.

Proizvajalec plastičnih panjev Schade iz **Avstrije** je požel največ pohvale med sovjetskimi čebelarji. Videti je bilo, da so ostali čebelarji panj že poznali. Nedvomno je proizvajalec imel dober trgovski posluh, ko je s svojim panjem (pa še plastičnim) prišel ob pravem času v deželo, kjer je nakladni panj želja vsakega sovhoza in kolhoza. Mimo tega panj omogoča velikoserijsko proizvodnjo. V SZ pa bi šlo nedvomno za velike serije, saj imajo četrtno panjev v svetu. Schade je odšel z zlato medaljo iz Moskve, kar mu bo vsekakor koristilo pri njegovem nadaljnjem prodoru v svet. Našim čebelarjem je panj poznan (glej članek tov. urednika v SČ 11/70), zato ga ne bomo opisovali. Omeniti bi morda bilo le to, da sedaj dajejo večji poudarek pitalniku pod krovom panja kot pitalni vedrici. V omenjeni pitalnik gre 3 kg sladkorja in 3 litre vode. Videti je, da postaja tak pitalnik sestavni del nakladnega panja, ker smo podoben pitalnik videli tudi pri drugih proizvajalcih.

Ko sem predstavniku izrazil svoje pomisleke glede plastike, se je zelo »razvnel«: »Verjemite mi, da tri tisoč panjev, kolikor smo jih prodali, ne stoji brez čebel. Prodali smo jih v Svico, v Avstriji jih je precej in tudi v Jugoslaviji jih imate nekaj.« Posredoval mi je dva naslova hrvaških čebelarjev, da bi lahko od njih dobil podatke o uporabnosti panja. Eden teh čebelarjev je dobil panje brezplačno z edinitim pogojem, da posreduje izkušnje proizvajalcu. V zameno ni dobil nobenih rezultatov, zato je razumljivo, da nisva mogla skleniti podobnega aranžmana. Iz razgovora s proizvajalcem je videti, da je zanj hrvaško čebelarsko tržišče zelo zanimivo, saj je nameraval ob povratku demonstrirati panj v Zagrebu. Razumljivo je, da je vedno pripravljen pokazati svoj panj tudi slovenskim čebelarjem.

Italijanski proizvajalec plastičnih panjev Paoletti je demonstriral modificiran DB panj »AVIE« na 13 satnikov. Satniki, oziroma okvirji so univerzalni in jih je moč poljubno skrajšati. Vzorec okvirja si je mogoče ogledati v pisarni ZČD. Mimo tega si čebelarji lahko ogledajo plastično matično mrežo, plastični vložek za osmukač in plastični izolator za sat; slednje tri predmete so nam poklonili Čehoslovaki.

Panj ima v prekatni steni vložen styropor. Ekvivalent toplotne prevodnosti ustreza 172 mm lesene stene. Gospod Paoletti trdi, da je dobil zelo laskave ocene za panj iz Romunije, Holandije in ZDA. Zanimivost pri tem panju je morda to, da je konstruktor omogočil čebelam hitrejši prehod na sate z naklonjenimi ploščicami. Čebele ne lezejo na sate po stenah panja, pač pa po nekakšnem na pol odprtem »polknu«.

Takole pa izgleda italijanski plastični panj »AVIE«

V svoji izčrpni dokumentaciji daje konstruktor v francoskem in ruskem jeziku izčrpno razlago o posameznih tehničnih rešitvah v panju in pri tem zelo polemično razpravlja z nasprotniki plastičnih panjev. Kdo bi sicer ne, če gre za velike zasluge? S tem pa seveda nočemo reči, da ni plastični panj vizija prihodnosti, ker često odloča ekonomski račun (spomnimo se na nylon in bombaž, menda ni nikogar, ki bi trdil, da se bolje počuti v nylon srajci kot v bombažni in vendar je prodrla plastika).

Cena italijanskega plastičnega panja je 15.000 lir (2 nakladi) ter 20.000 lir za panj s tremi nakladami. Pitalnik je sestavni del panja. Panj je patentiran.

Italijanska firma LEGA je razstavila izredno skrbno izdelano radialno električno točilo na 42 mediščnih ali 18 plodiščnih satov DB mere. Cena točila iz nerjavečega jekla s trofaznim motorjem je 295.000 lir. Točilo iz galvanizirane pločevine je znatno cenejše. Stane 160.000 lir. Točila izdelujejo za poljubne satnike. Mere istih je treba navesti pri naročilu.

Italijani so prikazali zanimivo konstrukcijo stiskalnice za voščino. Gre za zelo pripravno električno hidravlično stiskalnico. Konstruktor je prejel zanjo zlato medaljo.

Če omenimo še lično izdelan **finski** nakladni panj z dvojnimi stenami, med katerimi je polnilo steklena volna, **francosko** embalažo za med (zlata med.) in Fumidil B iz Belgije, ki je dobil enako priznanje, smo v glavnem opisali najzanimivejše eksponate iz razstave »Cebelarstvo 71«.

Finski dvostenski nakladni panj s plastičnim pitalnikom

Vsega so podelili na razstavi 33 zlatih medalj, 53 srebrnih, 89 bronastih ter 11 diplom. Ostali razstavljalci so prejeli spominske nagrade.

Zanimanje za razstavo je bilo posebno med domačini zelo veliko, zato so jo podaljšali za en dan.

Država	Število panjev v milijonih	referatov na kongresu	delegati kongresa	spremljevalcev ali turistov
SZ	9,6	40	464	—
ZDA	4,76	6	37	20
ZRN	1,325	16	132	10
Romunija	1,3	19	105	0
Poljska	1,23	16	13	0
Češkoslovaška	1,2	18	54	0
Francija	1,0	2	222	197
Italija	0,75	9	101	2
Bolgarija	0,72	18	100	75
Madžarska	0,63	6	47	33
NDR	0,55	6	71	0
SFRJ	0,53*	6	12	173
Slovenija	0,12	2	3	13

* Podatki dobljeni na osnovi referata B. Konstantinovića

Se nadaljuje

ČEBELARJEV KOLEDAR

BREZAR

November

V novembru se ponavadi čebele že zgručajo v zimsko gručo. Po velikosti te gruče — katero ocenimo z bežnim pogledom v panj — določimo velikost prostora, v katerem bomo čebelno družino **zazimili**. Srednje močne družine se bodo prav dobro počutile v celem predelu AŽ panja, naj bo to v plodišču ali medišču, ali pa v poldrugi naklado LR panja. Slabšim pa je bolje odvzeti kak stranski sat ter jih zazimiti le na gruči odgovarjajočem številu satov, ostali prostor pa oddeliti z pregradno desko in ga zapolniti z izolacijskim materialom. Zelo močne družine pa rabijo precej več prostora, zato jim mirne duše lahko odmerimo prostor v obeh oddelkih AŽ panja — katerega lahko predhodno primerno priredimo (glej članek »Prezimovanje v reformiranem AŽ panju« v prejšnjih številkah Slov. čebelarja — pri LR panju pa dve ali več naklad.

Paženje ali otopljevanje je zadnje čebelarstvo opravilo v čebelnjaku. Kakor za večino čebelarstvih opravil, tudi za paženje ne moremo določiti koledarskega datuma. Treba se je ravnati po zunanjih vremenskih in toplotnih razmerah. Vodi naj nas splošno pravilo, ki predvideva čim poznejše paženje, ko se čebele že dobro zgručajo in prenehajo izletavati, vendar ga je potrebno izvesti prej, preden nastopijo stalne nizke temperature, pri katerih bi z ropotanjem vznemirjali zimsko gručo. Tudi paženje okrog božiča ni prepozno, le da je opravljeno v kolikor toliko toplem in suhem vremenu. Nekateri pa sploh priporočajo paženje šele tik pred pričetkom ponovnega zaleganja, tj. v drugi polovici januarja.

S paženjem ali otopljevanjem skušamo čebele, ki žde strnjene v zimsko gručo, čimbolj zaščititi pred nenadnimi toplotnimi spremembami, pa tudi pred ropotom in drugimi škodljivimi vplivi, kateri bi utegnili nepovoljno vplivati na dobro prezimljenje. Seveda pa s paženjem ne smemo zaiti v skrajnost, da bi panje in čebele v njih tako zadelali, da družine ne bi mogle »dihati« tj. odvajati odvečno vlago, ki jo ustvarja zimska gruča. V tem primeru bi se vlaga nabirala v panju, kjer bi se kondenzirala (vtekočinila) na mrzlih stenah, ali celo satju, ter povzročala razno plesenje in gnitje. V ta namen moramo izbrati take materijale za paženje, kateri dobro prepuščajo vlago, obenem pa so dobri toplotni in zvočni izolatorji.

V starih časih so čebelarji našli take materijale v naravi. Suh mah, trava, praprotni pezdri itd., so le nekateri izmed njih. Danes zelo uspešno uporabljamo razne industrijske materijale, kot so: razno blago ali odeje, papir, lepenka, iverplošče, pa tudi druge, katere najbrž še niso dovolj preiskušeni, zato jih še ne kaže splošno priporočati. Material, kakor tudi obliko opažnih elementov, naj si pač vsak čebelar priredi po svojih zmožnostih in svojem prepričanju, pazi naj le da bodo njegove ljubljenske, zlasti spomladi, ko bodo na novo zaživele, dobro zavarovane pred škodljivimi zunanjimi vplivi.

Po končanem delu čebelnjak in okolico lepo **uredimo in pospravimo**, tako da bo ogledalo čebelje urejenosti in marljivosti. Kakor čebele ne trpijo nereda in nesnage v svojem domu, tako naj jih v tem posnema tudi čebelar.

Zlasti naj bo dobro očiščeno in pospravljeno čebelarstvo orodje in drugi inventar, da bo naslednje leto lahko takoj in očiščen pri roki.

Posebno skrb posvetimo tudi **sortiranju in spravilu rezervnega satja in voščin**. Koliko satja in voščin propade po naših čebelnjakih zaradi čebelarjeve nerednosti in površnosti! Zato s tem delom ne odlašajmo do spomladi!

Vzemimo si tudi nekaj časa, da si izboljšamo čebeljo pašo v okolici kraja kjer čebelarimo. Posadimo tista medonosna drevesa in tista grmičja, ter posejmo tista semena medonosnih biljk, za katera je predvidena saditev oz. setev v jeseni. To naj si štejemo v svojo čebelarstvo dolžnost ne glede na to, koliko koristi in kdaj jo bomo imeli mi od takega dela.

NE PREPUSTI ČEBEL ZIMI NA MILOST IN NEMILOST

FRANCE GUNA

Zima v našem podnebjju ni naklonjena niti rastlinam niti drugim živim bitjem. Zato se človek pozimi dobro podobleče ali se celo zavije v tople kožuh, v hiši pa si ves dan kuri. Rože že ob prvi slani pozebejo, če jih ni skrbna gospodinja prej spravila na varno. Živali se po svoje pripravljajo na zimo. Ptice selivke se pravočasno umaknejo v toplejše kraje, medved se kljub zimski dlaki, ki jo je dobil in kljub izdatni tolšči umakne v svoj brlog, kače se zberejo v polšno, škodljivi mrčes rije vzporedno s pritiskajočim mrazom vedno globlje pod travnato rušo, a trdoživi maček, ki je vse poletje iskal senco, se pozimi najrajši spravi na zapeček, kjer prede in prede. Takih primerov iz življenja v naši narodi bi lahko našli še mnogo.

Tudi čebele že poletijo po svojem nagonu slutijo neizprosno zimo, ki se sicer polagoma toda z gotovostjo bliža. Čebelarji jih leto za letom opazujemo, kako vedno znova skušajo zasmoliti sleherni, celo le navidezno režo v panju. Čebela je namreč za mraz zelo občutljiva. Pri 10° C že nerada izleti iz panja. Če jo pred koncem dolgotrajne zime prisili potreba, da zapusti gnezdo, je zgubljena. V naših gozdovih bi moralo biti mnogo divjih čebel, če pomislimo, koliko rojev nam v maju, juniju in še v juliju neopazno uide v gozd. A jih ni. Poleti še naletijo ljudje na katerega, spomladi pa na nobenega več. Zima jih pobere. Je pač tako, da se plevel v kljub zatiranju bohotno razvija, žlahtne rastline pa v kljub skrbni negi ne uspevajo vedno zadovoljivo. Tudi čebela ni v tem pogledu kakor malopridna osa. Janša pravi, da še v živalnih panjih otpnejo in zmrznejo ob strane sedeče čebele, če nenadoma nastopi vetroven mraz, preden se morejo umakniti med satje. Znano je tudi, da panji na kraju vrste, kjer je hladneje, slabše prezimujejo kot panji sredi vrste, kjer je topleje.

Res je, da je tudi čebelam, kakor vsem drugim živim bitjem, dana v njihovo naravno sposobnost biološke samoobrambe. To je njihova zimska gruča. Dober opazovalec ve, da je ta gruča tem bolj gosta, kolikor hujša je zima. Včasih so čebele prav nabite med satjem. Čim bolj jih stiska mraz, tem bolj se stiskajo v kompaktno obrambno gmoto. So pač v pravem pomenu besede »v stiski«, saj se ta njihov boj z mrazom ob hudih in dolgotrajnih zimah često tudi res tragično konča.

Zato je čisto razumljivo, pa tudi popolnoma utemeljeno, če skuša vesten čebelar kolikor mogoče učinkovito zavarovati svoje čebele pred neugodnimi vplivi zime. Poskrbel bo za vse bistvene pogoje dobrega prezimovanja, ki so: moč čebelne družine, pravilno urejeno zimsko gnezdo, pravočasno dodana, zadostna in kvalitetna zimska zaloga, neskaljen mir ipd.

Nič manj važna pa ni **primerna toplota**, do katere čebelarjem pripomoremo z **dovolj izdatnim paženjem**. Ravno s tem v zvezi pa se bom dotaknil članka »Čebele in mraz«, ki je bil objavljen v prvi številki letošnjega »Čebelarja«. Spis je dober, zelo tehten in razodeva strokovnjaka, ki se intenzivno pogloblja v aktualna vprašanja sodobne čebeloreje. Saj je v njem dokaj logičnih izvajanj, s katerimi se vsi strinjamo. Na nekaterih mestih pa pisec vendarle nekoliko pretirava ali zaide v malo preoster ton. Naj navedem nekaj skrajšanih citatov: »Sokrivdo na teh moritvah pa imajo nedvomno tudi pisci...« — »... skrajni čas, da natočimo našim čebelarjem čistega vina...« — »... kako dolgo bomo slovenskim čebelarjem prikrivali resnico?« — »... da nas tako pisanje ... pri čebelarjih v svetu ne prikazuje v najboljši luči?« — »kdaj bodo prizadeti odgovorili na očitek ... da zavajajo čebelarje, da si delajo napačne sklepe glede paženja?« Itd. (Več in popolnejših citatov mi omejeni prostor ne dopušča.)

Prvi, ki bi bil poklican da odgovori, je Anton Janša, saj ima v svoji knjigi posebno poglavje »Škoda zaradi zime«. Na več mestih poudarja, da je treba čebele pozimi zadosti zavarovati pred mrazom. On je tudi mnenja, da moramo prostor v panju včasih po potrebi zmanjšati, torej čebele utesniti. Toda Janša je že povedal, kar je mislil in ne bo več odgovarjal. Kar je zapisal, je zapisal, a ni nikoli preklical. Njegovih naukov tudi še nihče ni ovrgel niti jih ni skušal ovreči. O njih res velja latinski izrek: »Littera scripta manet.«

Tudi drugi naši čebelarski strokovnjaki so pristaši toplega zazimovanja in nam v svojih knjigah dajejo izčrpna navodila, s kakim materialom in kako naj panje čim bolj zapažimo. Prav tako nam je Slovenski čebelar skozi 72 let svojega izobraževalnega dela priporočal primerno odevanje v zimskem času, a jaz mu ne bi upal očitati, da »zavaja« naše čebelarje. Prepričan sem namreč, da mnogo manj tvegamo, če čebele pravočasno in vestno odenemo, kot pa, če jih v tem pogledu prepustimo zimi na milost in nemilost.

Res je sicer, da močna čebelna družina ob pogojih, ki jih navaja pisec, prenese precej mraza, četudi je morda ostala nezapažena. Vprašanje pa je, kako se pri tem počuti. Saj vojak tudi vzdrži določen čas na straži brez suknje v ostri zimski noči, a pri tem cepeta z nogami in si drgne roke. Pamet nam pove, da bi se mu prilegla dolga bunda, podložena s toplim krznom. »Svaka sila do vremena« pravi pregovor. Vsaki, tudi najostrejši ali celo preveč dolgotrajni zimi čebele vendar ne morejo biti kos. Pred leti smo brali v Slovenskem čebelarju, da v mrzlih predelih Severne Amerike prav zaradi hudih zim jeseni čebele sploh opustijo in si jih spomladi znova nabavijo.

Mnogo je odvisno od podnebnih razmer. Mlačna in vlažna zima je za čebele dosti slabša kot trda in snežena. Za panje, ki so nezapaženi na prostem, je visok sneg naravnost dobrodošel. Kolikor bolj so zasuti s snegom, tem bolje je za čebele. Da jim le ne zmanjka potrebnega zraka, pa bodo prebile. Toda ravno v tem pa je najmočnejši dokaz, da je panjem pozimi **odeja potrebna**. Če ni drugega, je seveda dober tudi sneg. Bolje nekaj, kot nič. Saj je znano, da se nekatere kulturne rastline (repa, črna redkev) do božiča na njivi še prav lepo odebelijo, če jih le pravočasno pokrije sneg. Če pa sredi zime sneg skopni in pritisne suh mraz, pa zmrznejo in segnijejo. S tem primerom hočem pokazati, da je prav zaradi takih vremenskih sprememb važnejše prezimovanje čebel v uljnjakih, kjer panje lahko **pravočasno in solidno zapažimo** za vso zimo in za zgodnjo pomlad.

Saj tov. Rak ne odklanja kar slehernega odevanja, temveč le svari pred »pretiranim« paženjem. Toda o pretiranem paženju skoro ne more biti govora. Za pretirano bi jaz štel le popolnoma zaprto žrelo, s čimer tvegamo, da se nam

čebele ob morebitnem razburjenju zaduše. Na to pa nas je opozoril že Janša. Z odevanjem čebelam le koristimo, ker jim pomagamo, da z manjšo potrošnjo hrane in lastne energije vzdržujejo v panju in v zimski gruči potrebno temperaturo. Skodujemo jim pa prav nič ne, ker zaradi opaža samega ne bo temperatura v panju nikoli poskočila in nikoli padla niti za eno stopinjo. Za lažje razumevanje naj navedem primero iz nemške revije! Deni mrzel kamen v najdebelejšo pernico, a se zato ne bo nič ogrel. Če deneš vanjo dojenčka, bo v njej obdržal svojo telesno toploto, če pa bi ga pustil razodetega, bi se hitro shladil ali celo prehladil. Zaradi toplega opaža ne bo niti ena čebela predčasno zletela iz panja v zimski mraz. Izletela bo morda le zaradi bolezní ali vznemirjenja.

Iz lastnih izkušenj vemo, da je zgradba z debelimi stenami pozimi relativno topla, poleti pa hladna. Ravno to se nam zdi posebno ugodno pri taki stavbi. Kolikor debelejši je opaž in kolikor boljši toplotni izolator je, tem manj so čebele izpostavljene kvarnim naglim vremenskim spremembam. Ne gre namreč samo za zaščito proti nizki temperaturi, temveč zlasti tudi proti mrzlim vetrovom in viharjem, ki čebele posebno občutno prizadenejo. S temi pa imamo opravka ne le v alpskem in panonskem svetu (»košava«), temveč celo ob severnem Jadranu (»burja«).

Ne bojmo se torej, da bi nas zazimovanje s paženjem panjev spravilo v slabo luč pri čebelarjih v svetu! Preden sem se lotil tegale pisanja, sem nalašč znova temeljito pregledal nekaj tuje literature (rusko »Pčelovodstvo« in »Spravočnik pčelovoda« ter nemško »Die Imkerpraxis«). Morda bi bilo za nas Slovence zelo poučno in koristno, če bi v posebnem članku na kratko opisal kako tuji čebelarski strokovnjaki poudarjajo važnost paženja in kako si prizadevajo, da bi čebele čim boljše zavarovali pred mrazom. Če bi Slovenci vedeli, kaj vse poizkušajo in ukrepajo v tem pogledu sovjetski čebelarji, potem bi prav gotovo znali boljše ceniti naše tople uljnjake in preizkušeno prakso naših pradedov, ki nam jo je tako mojstrsko posredoval Anton Janša. A nikar ne mislite, da je v Sovjetski zvezi sama Sibirija! Na jugu imajo tudi milejše podnebje.

Da pa vendar ne bi morda kdo paženja omalovaževal, naj navedem za zaključek tehtne besede nemškega avtorja: Če kdo trdi, da močna čebelna družina, oskrbljena z zadostno in kvalitetno hrano, ne potrebuje nobene posebne zimske zaščite, ker namreč vzdrži tudi ostro zimo, je v tej trditvi tudi neka resnica. Toda ta samoobramba gre **na škodo življenjske sile čebel** ter zaradi povečanega črpanja zalog na račun hrane. Ob velikem obrambnem naporu se čebele prezgodaj izčrpajo, kmalu pomrjejo, že ob izzimljenju je mnogo mrtvic, družine oslabe in s hrano gre predčasno h koncu, ker je bila zimska potrošnja premočna.

Ponovno naprošamo vse sodelavce našega glasila, da pošiljajo rokopise do 5. v mesecu, ker v nasprotnem primeru ne bodo mogli biti priobčeni v zaželeni številki.

Uredništvo

USPEHI OPAZOVALNE SLUŽBE O GOZDNEM MEDENJU V LETU 1971

Radijsko predavanje
INŽ. P. SIVIC

Čebelja paša je bila letos v Sloveniji zelo slaba. V začetku poletja, ko zamedli smreka in začno čebele obiskovati travniško cvetje, skoraj ni bilo dneva brez dežja. Kasneje, v juliju in deloma v avgustu pa so zaradi suše in velike vročine usahnili vsi medeni viri. Marsikateri čebelar, zlasti če ni prevažal čebele, ni iztočil niti kapljice medu, svoje ljubljenske pa je moral celo krmiti, če jih je hotel obdržati pri življenju. Cena medu je zato precej poskočila. Še spomladi so ga čebelarji prodajali na drobno po 10,— dinarjev za 1 kilogram, zdajle na jesen pa ga ne boste več dobili ceneje od 14,— ali celo 15,— dinarjev. Marsikateri lastnik čebel se je odločil, da čebele proda in se loti česa bolj donosnega, kakor je čebelarstvo. Tisti pa, ki niso čebelarji samo po imenu ampak tudi po srcu, bodo letošnje leto kmalu pozabili, saj bo prihodnje prav gotovo bolj medeno.

Naši opazovalci gozdnega medenja so nam letos poslali nekoliko manj kartic kakor običajno. Nekateri so tudi popolnoma umolkni, kakor bi se bali poročati o nenehnem padanju tehtnice. Tako npr. nismo prejeli nobenih vesti z Goriškega, s Snežnika, Cerkniskega jezera in Kočevskega Roga. Upamo, da se bodo drugo leto vendarle spet oglasili.

FRANC GRUDNIK iz Nove Štife je že 21. maja sporočil, da s smreko najbrž ne bo nič, ker cveti. Z dolgoletnim bistrim opazovanjem je prišel do zaključka, da smreka tisto leto, ko nastavi obilo storžev, ne medu. Precej opazovalcev je sporočilo, da je na smreki videti zelo malo kaparjev in da zato ni izgledov za medenje. Smreka je res skoraj po vsej Sloveniji zatajila, za kar je bilo v veliki meri krivo tudi neprestano deževje.

ANA SAJOVIC iz Podkrajja na Hrušici je začela poročati 14. junija. Takrat je imel panj 45 kg. Medenja ni bilo nobenega, saj je ves čas deževalo ali pa je bilo presuho in prevroče. Vmes je nagajal še medved, ki je v bližini nekemu čebelarju razbil dva panja. Da bi ga odvrnili od opazovalnice, je naša požrtvovalna poročevalka obesila na svoj edini panj žarnico in jo vsako noč prižgala. 3. septembra, ko je prenehala poročati, je imel panj 40 kg.

S krimskega območja je letos pošiljal kartice samo AVGUST ŠVIGELJ iz Kamnika. Krim je letos popolnoma odpovedal. Na srečo njegove čebele nimajo daleč do barjanske otave, ki je v avgustu vendarle dala nekaj kilogramov medu na panj. Zanimivo je, da so bila zelišča in druga podrast pod jelkami na Krimu zelo pokapana, kakor ob najboljši paši. Tudi čebele so letele v gozd in med vejami je kar bučalo, vendar donosa ni bilo nobenega. Čebelarji so domnevali, da je mana presuha in da jo čebele zato ne morejo nabirati. Ta pojav ni niti tako redek in starejšim čebelarjem dokaj poznan, vendar si ga niti strokovnjaki ne morejo popolnoma razložiti. Nekateri sklepajo, da je mana pregosta, drugi pa obratno, da je preveč vodena. Medenje jelke je vedno privlačevalo raziskovalce gozdnega medenja, vendar jim do danes še ni uspelo odkriti vseh skrivnosti.

Iz Dola ob Kolpi je kakor vsako leto tudi letos pridno poročal KARL JONKE. Čebele so nabirale deloma na hoji in lipi ter deloma na travnikih. V začetku poročanja 26. maja je imel opazovalni panj 51 kg, do 8. avgusta pa se je dvignil na 60 kg. Podoben rezultat je dosegel tudi MIRKO ŽAGAR iz vasi Gorenje na Kočevskem. Obratno pa poročata ALOJZ ŠUŠMELJ iz Planine pri Rakeku in IVAN ČERNIGOJ iz Ravberkomande pri Postojni, da ni bilo nikakršnega donosa. Isti rezultat je dosegel tudi ANTON DEBEVEC iz Gor. Logatca.

Od štajerskih opazovalcev sta pridno poročala zlasti ROMAN PLANINŠIČ iz Lovrenca na Pohorju in MARKO BURJA iz Fale. Žal se tudi ta dva opazovalca nista mogla pohvaliti s kakšnimi posebnimi donosi.

Vsa obvestila, ki smo jih prejeli od naših opazovalcev, smo objavili v dnevniku Delo, tako da so bila dosegljiva vsem slovenskim čebelarjem. Na tem mestu želim opozoriti, da so za nas poleg teže panja zelo dragocene tudi razne opombe in zapažanja, ki jih nekateri zapišejo na kartice. Prosimo, naj bo drugo leto takih zapiskov še več, saj nam le-ti zelo pomagajo pri našem študiju problematike gozdnega medenja.

V imenu vseh slovenskih čebelarjev se zahvaljujem opazovalcem za njihovo požrtvovalno delo in jih vabim k sodelovanju tudi v prihodnjem letu.

UGLEDEN OBISK IZ KALIFORNIJE

EDI SENEGACNIK

Slovenske čebelarje so v preteklih letih že večkrat obiskali ugledni tuji čebelarški znanstveniki, ki so se pri svojem delu pogosto seznanjali z našo čebelo kranjico. O njej so lahko brali ne samo v Janševih knjigah, pač pa tudi v številnih razpravah o tej čudoviti čebelji pasmi. Zato ni čudno, da so si zaželeli obiskati kraje, v katerih je živel Janša in v katerih je doma ta sloveča čebela. Prvi je bil naš stari znanec in prijatelj Adam Kehrle iz Buckfasta v Angliji, ki je na svoji življenjski poti pri iskanju najboljšega čebeljega rodu prepotoval že skoro ves svet in večkrat tudi našo državo, zlasti pa Slovenijo. O naši čebeli je napisal mnogo pohvalnega, odkritosrčno pa je povedal tudi za njene napake. Prav on je bil med redkimi znanstveniki, ki so delali poskuse in križali različne čebelne pasme, med njimi tudi našo kranjico. Bil je v zvezi z vsemi znanimi čebelarškimi strokovnjaki, ki so se ukvarjali s križanjem različnim čebelnih pasem, vzrejali matice ali pa jih umetno osemenjevali. Tako je prav na njegovo pobudo prišla pred nekaj leti k nam skupina ameriških čebelarških znanstvenikov. Prvi med njimi je bil znani strokovnjak za umetno osemenjevanje genetik prof. dr. William Robertson z univerze Baton Rouge v Louisiani, potem prof. dr. G. T. Townsend z univerze v Guelphu, Ontario, Kanada. Ta je svetovno znani strokovnjak v čebelarški tehnologiji. Srečujemo ga kot predavatelja ali pa vodjo skupin na vseh mednarodnih čebelarških kongresih. Z njimi je bil naš stari znanec Adam Kehrle. Več dni so bili naši gostje. Ogledali so si naše plemenilne postaje in nekatera čebelarstva. Marsikaj so nam povedali. Niso pa nas hvalili, ampak povedali marsikako na račun naše čebelarske zaostalosti. O obisku je takrat naš list obširno poročal.

Letos je sredi avgusta obiskal našo Zvezo ameriški čebelarški znanstvenik H. Laidlaw, profesor entomologije in čebelarstva na poskusni postaji kalifornijske univerze v Davisu. Na poti ga je spremljala njegova soproga gospa Ruth. Pred prihodom v Ljubljano sta preživela nekaj dni v Beogradu pri svojem gostitelju dr. Ljubu Konstatinoviču, profesorju čebelarstva na agronomski fakulteti v Zemunu. Profesor dr. Konstatinovič je bil že prej nekaj mesecev v Kaliforniji, kjer se je seznanil s čebelarškim znanstvenim in praktičnim delom profesorja Laidlawa. Za to je imel najlepšo priložnost, saj ima univerza v Davisu več sto čebelnih družin ne samo v

znanstvene namene in za vzrejo matic, pač pa z njimi tudi pridno čebelarijo in prevažajo čebele na različna pasišča. Tako smo bili slovenski čebelarji res zelo počaščeni, saj ni prišel med nas samo čebelarski znanstvenik širokega formata, ampak tudi praktičen čebelar, ki nam je lahko povedal marsikaj iz svoje vsakdanje prakse.

Na zvezi so skrbno pripravili program za bivanje našega gosta. Ker je ostal pri nas samo en dan, se je bilo kar težko odločiti, kaj naj mu pokažemo. Hoteli smo čimbolj izkoristiti skopo odmerjene urice in mu pokazati kar največ. Zato smo se odločili, da ga popeljemo najprej v čebelarski muzej v Radovljici, od tod na Bled in potem še na plemenilno postajo na Zelenici. Zvečer naj bi predaval ljubljanskim in okoliškim čebelarjem o svojem delu, predvsem pa o vzreji matic.

Goste smo pričakovali pred hotelom Turist v Ljubljani, predsednik Zveze tov. Valentin Benedičič, tajnik tov. Modrijan in jaz. Bili so močno utrujeni, saj so v nekaj urah in to v najhujši poletni pripeki potovali od Novega Sada do Ljubljane. Vse to so seveda lahko storili le ob tako neutrudljivem in vzornem šoferju kot je dr. Konstatinovič, ki ga je spremljala njegova soproga. Kaj hitro smo se seznanili in

Pred muzejem v Radovljici. (Od leve na desno: Edi Senegačnik, gospa Ruth Laudlaw, dr. Konstatinovič s soprogo, predsednik Benedičič, v ozadju tajnik Modrijan)

Foto: inž. L. Klun

pogovorili o našem načrtu. Naenkrat smo se počutili kot stari čebelarski znanci. Morda zato, ker smo popili nekaj kozarcev pravega merlota ali pa morda tudi zato, ker je prof. Harry H. Laidlow izredno prijazen, dobrodušen in preprost človek. Tako se je na mah razblinila vsa tista neprijetna uradna zadržanost, ki ob prvih srečanjih navadno vznemirja in moti ljudi.

Bilo je čudovito poletno jutro, ko smo hiteli iz Ljubljane proti Gorenjski. Obetal se je prav tak dan, kakršnega si človek želi, da bi v njem pokazal gostu ali pa tujcu najbolj mikavne koticke naše lepe zemlje. Gorenjski velikani so se dvigali

pred nami iz jutranje meglene tenčice in naenkrat so bili čisto blizu kot umiti od jutranje rose. Da je bila pokrajina še lepša, nam je cvetoča ajda pobelila polja ob cesti. Profesor je pokazal nanjo, jaz pa sem povedal, da jo slovenski čebelarji zadnja leta presneto malo cenimo. Amerikanci o njej nimajo tako slabega mnenja. Gosta se nista mogla načuditi vsej lepoti. Posebno so jima bile všeč bele cerkvice na gričih, ki so bile vse ožarjene od jutranjega sonca. In komaj je izginila ena, že se je pokazala druga. Gostoma sem pripovedoval o preteklosti naše dežele in o žilavih ljudeh, ki so se stoletja borili na tej zemlji za svoj obstoj. Ob takem in podobnem kramljanju smo že prispeli v Radovljico.

V muzeju so nas lepo sprejeli in upravnica tov. Avguštinova nas je popeljala po vseh prostorih. Prof. Laidlaw si je z zanimanjem ogledoval posamezne predmete. Obstal je pri starih kladah, naših kranjičih, ob hudobnem Turku, ki ga je tako spretno izrezljal v panj ljudski umetnik. Gosti so občudovali elegantnega Francoza, ki stoji ob čebelnjaku in ga skrbno varuje. Profesor je neprestano fotografiral. Izredno močno pa so ga pritegnile naše panjske končnice. Morda je bilo med vsemi razstavljenimi čebelarškimi predmeti zanj najbolj zanimivo preprosto ročno točilo, ki ga je večkrat zavrtel in se čudil iznajdljivosti naših preprostih čebelarjev. Dolgo si je ogledoval različne matičnice in koritca za krmljenje. Kaj vse je spretna roka našega kmečkega čebelarja napravila v preteklosti! Ob Strgarjevem zemljevidu se je čudil podjetnosti prvega slovenskega vzrejevalca matic, ki je že pred dobrim pol stoletjem pošiljal matice v vse dele sveta.

Čas nas je priganjal kot vedno na takih poteh. Zapustili smo muzej in pohiteli na Blejski grad, s katerega smo uživali čudovit razgled. Gosta sta strmela od samega občudovanja. Profesorju je bil ta kraj tako všeč, da je sklenil priti semkaj na dopust. Vrnili smo se v Radovljico na kosilo, potem pa pohiteli proti Zelenici. Sonce se je že močno nagnilo na popoldansko stran, ko smo prispeli k znanemu čebelarju in vzrejevalcu Rodmanu. Razkazal nam je svoj vzorni čebelnjak in tudi čebele. Naš gost se je predvsem zanimal za obliko, barvo in velikost trotov in za donose posameznih čebelnih družin. Tudi tov. Jalen nam je pokazal svoj vzorno urejen čebelnjak. Radi bi se še in še pogovarjali, pa nas je čas spet priganjal, da smo pohiteli na plemenilno postajo na Zelenici. Med potjo smo se ustavili še pri Janševem čebelnjaku, ki si ga je naš gost dolgo časa ogledoval, potem pa smo se pred njim še fotografirali.

Gosta s tov. Senegačnikom pred Janševim čebelnjakom
Foto: inž. L. Klun

Na plemenilni postaji na Zelenici nas je že pričakoval njen vodja tov. Jalen s svojo ljubeznivo in gostoljubno soprogo. Naši gostje se niso mogli nagledati prelepe okolice planinske kočice in gorskih velikanov, ki obdajajo ta čudoviti kraj. Tudi mene je lepota tega gorskega kotiča tako prevzela, da sem skoro pozabil, čemu

smo prišli semkaj. No, tov. Jalen je bil že sredi nas in nas popeljal v svoje »kraljestvo«. Na plemenilni postaji sicer ni imel več nobenih matic, pač pa so ostali tu samo brezmatični plemenilčniki in oba trotarja. Profesor Laidlaw se je zanimal predvsem za matici v obeh trotarjih, ki jih je želel videti, prav tako pa tudi trote, ki jih je zelo natančno opazoval. Priznal je, da sta oba trotarja izredno lepi družini, ki ju je vodja vse poletje pravilno oskrboval. Medišči obeh družin sta bili polni medu. Pri opazovanju pokrite zalege pa nas je opozoril na neko napako. Med pokrito, to je godno zalego, je bilo preveč praznih, to je nezaželenih celic. Naštel jih je samo na eni strani sata več kot deset. To po njegovem mnenju ni pravilna zalega. Pri odbiri trotarja za plemenilno postajo moramo paziti tudi na čimbolj strnjeno zalego. Kar izračunajmo koliko manj čebel se izvali, če je na vsakem satu recimo samo 20

Prof. Laidlaw si pozorno ogleduje čebele iz trotarja na plemenilni postaji na Zelenici.

Foto: inž. L. Klun

nezaželenih celic. Pri 10 satih je to 200 celic, torej 200 čebel pri vsaki izvaljeni generaciji. In koliko je teh od aprila do septembra? Na svojih diapozitivih je pozneje pokazal, da njihova zalega zares nima nobenih posledic. V pogovoru s tov. Jalnom se je profesor zanimal za način odbire, vzrejne metode, za uspeh sprašitve, za trgovino z maticami itd. Bil je vidno zadovoljen z znanjem in delom naših vzrejevalcev, ki hodijo po pravi sodobni poti in prav nič ne zaostajajo za vzrejevalci po svetu. Zanimivo je, da je tudi profesor Laidlaw poudaril, naj pazimo pri odbiri predvsem na donosnost čebelnih družin in ne samo na čistost naše pasme. V Ameriki odbirajo v prvi vrsti samo čebelne družine z največjo zmogljivostjo, to je take, ki prinesejo največ medu.

V dvorani bivše klasične gimnazije se je zbralo kar precej ljubljanskih in okoliških čebelarjev, med katerimi smo opazili vse naše vidne vzrejevalce. Obisk je bil prav gotovo še večji, ko bi ne bil čas dopustov. Profesor Laidlaw je najprej na splošno govoril o čebelarstvu v Kaliforniji, opisal njihove nakladne panje in različne paše, potem pa je začel pojasnjevati vzrejo matic. Vse nam je ponazarjal z lepimi barvnimi diapozitivi. Omenil sem že, da ima univerza v Davisu več sto panjev, seveda jih je več desetina namenjenih znanstvenemu proučevanju in vzreji matic. Prof. Laidlaw vzreja na veliko, morda več sto matic naenkrat. Seveda imajo več rednikov, ki negujejo ličinke in mlade matične žrke. Ličinke prenašajo takrat, ko zanesljivo vedo, da so stare od 10 do 20 ur. Močne plemenjake, ki dajejo vzrejno

gradivo, predelijo z matično rešetko tako, da je matica blokirana in prisiljena, da čimprej zaleže edini prazni sat, ki ga ima na voljo, ob strani pa sta dva zaležena sata ter sat medu z obnožino. Vsak dan jemljejo z jajčeci zaležene sate iz plemenjakov in jih dodajajo rednikom. To so izredno močne družine z obilico mladih čebel. Ko so ličinke godne za prenašanje, jih vcepijo v umetne matičnike in vrnejo rednikom. Prvi dan je za razvoj teh ličink najvažnejši, ker dobijo izredno veliko količino mlečka prav tedaj, ko se navadne ličinke že spreminjajo v matične. Te ličinke potem že drugi dan odstranijo in jih nadomestijo z drugimi mlajšimi, to je en dan stariimi, ki jih imajo vedno na voljo. Tako gre proces dalje po tekočem traku. Vsak dan so na voljo jajčeca in en dan stare ličinke ter cela vrsta rednikov, ki potem negujejo matične ličinke, dokler se ne zabubijo in čebele matičnikov ne pokrijejo. Takrat pa so le-ti že godni za dodajanje plemenilčkom ali pa za matičnice. Ko se matice izvale, jih zelo natančno pregledajo. Če opazijo kakršnokoli hibo, jih neusmiljeno odstranijo.

Na svoji poskusni postaji prof. Laidlaw s vojimi asistenti matice tudi umetno osemenuje. Pri tem so dosegli že tako izkušnost in popolnost, da umetno osemenjene matice prav nič ne zaostajajo za naravno sprasenimi. Ta ugotovitev je zelo pomembna, kajti še pred nekaj leti nam je profesor Robertson potožil, da z umetno oplojenimi maticami še niso zadovoljni. Predvsem so bile take matice kratkožive. Morda so v zadnjih letih svoj postopek v resnici močno izboljšali, da dosegajo v Davisu zdaj tako velike uspehe. Se in še nam je učeni profesor marsikaj povedal, o čemer bi lahko napisal še poseben članek. Na njegovih lepih barvnih diapozitivih nismo videli samo različnih vzrejnih metod, pač pa tudi cvetoče nasade mandeljnov, sadnega drevja, različnih medovitih rastlin, na žalost pa tudi cele kupe mrtvih zastrupljenih čebel pred panji. Tudi v Ameriki tare čebelarje problem zastupitev . . .

V debati so se oglašali naši čebelarji in marsikaj povprašali. Nekdo je bil radoveden, kdo plačuje vso njihovo znanstveno in praktično čebelarstvo dejavnost. Povedal je, da je to njihova država. Od nje dobivajo vsa sredstva, ki jih potrebujejo. Kadar je dobra letina, državi vsaj nekaj povrnejo z izkupičkom od prodanega medu. Profesor je dejal: »Mi lahko delamo, študiramo, poskušamo, tudi če so slabe letine. Za naše načrte je vedno dovolj denarja. Oblasti se zavedajo kaj pomeni čebelarstvo za sodobno kmetijstvo!«

Na plemenilni postaji ni in ni hotelo biti konec razgovorov z gospodom Laidlowim

Foto: inž. L. Klun

In pri nas?

Tako sem se spraševal, ko sem se kar pošteno truden vračal domov. Pa sem premišljal tudi o tem, kaj nam je profesor Laidlaw novega povedal. Marsikaj. To bo treba našim čebelarjem še pojasniti in jih prepričati o tem, kako važna je vzreja matic in izbira najboljših čebelnih družin za pleme. V naših čebelnjakih širom po slovenski domovini je dovolj odličnih čebelnih družin, le poiskati jih bo treba in to ne samo na Gorenjskem, pač pa tudi na Dolenjskem in Štajerskem. Potem bomo prišli do tistih naših najboljših čebel, ki se bodo odlikovale predvsem s svojimi gospodarskimi lastnostmi, v prvi vrsti z donosnostjo. K temu nas vedno bolj sili novi čas. Paše je vedno manj, in še ta, ki je, traja navadno le kratek čas. Izkoristile jo bodo lahko le močne čebelne družine z najboljšimi maticami. Ob takem premišljevanju pa sem še nekaj ugotovil; da so naši vzrejalci na pravi poti k vzreji najboljših čebel. Le premalo je teh mož, vzrejo bo treba mnogo bolj popularizirati in jo približati večini naših čebelarjev. Potem bomo vendar enkrat prišli do tistega standardnega rodu naše sloveče kranjice, o katerem že leta in leta brezplodno pišemo in govorimo.

Tudi to se dogaja:

JESENSKI PREGLED — VSE DRUŽINE BREZ MATIC

Ker sva s čebelami v soseščini, sem se takoj odzval vabilu.

Konec avgusta je. Najdem ga v čebelnjaku pri opraviilu s prašilčkom. S pritaženim in obupanim glasom pripoveduje ta dolgoletni in izkušeni praktični podkrimski čebelar, kako je pri pregledu ugotovil, da so vse družine brez matic, da je v panjih samo pokrita, nikjer pa ni sveže zalege. Družine so brez matic. Le v enem primeru, kjer je matica v medišču, da je stanje normalno.

Težka, za čebelarja naravnost katastrofalna ugotovitev, če mu ostanejo na jesen vse družine brez matic. To spoznanje je toliko bolj trpko, če ima za seboj žalostno čebelarstvo bero, kakršna je bila letošnja pod Krimom.

In nadaljuje: »... Pri pregledu sem v zadnjem panju našel **smrtoglavca**. Pomislite, ko je že vse družine obiskal in uničil vse matice, so ga v zadnjem panju umorile...« Smrtoglavca ima spravljenega v vžigalčni škatlici, je pa brez oprsja in zadka in ni več vidna mrtvaška glava na oprsju.

Ali je mogoče, da se ta lepi in pri nas zelo redki metulj, ki mu pravimo po slovensko **smrtoglavca**, latinsko ga pa imenujejo **Acherontia atropos**, splazi v panj in uničuje matice?! Prizadeti podkrimski čebelar je v to prepričan. Pri tem se sklicuje tudi na nekatere znane in izkušene čebelarje, ki so bili enakega mnenja; drugi so zopet v negotovosti in skimujejo z rameni; tretji in ti so v večini, pa zanikujejo takšno možnost.

Sežem po čebelarski literaturi. Ustavim se pri »Sodobnem čebelarstvu — teoretični del«. Tam je v poglavju Škodljivci iz živalskega sveta med drugim rečeno: »Od metuljev vdira v panje smrtoglavca. Gosenica se hrani s krompirjevimi listi, odrasli metulj pa z rastlinskimi sokovi, toda za priboljšek se kaj rad poslatka z medom. Obiskuje čebelnjake od avgusta do oktobra. Prileti v mraku. Silno so predrzni in se za napadajoče čebele prav nič ne menijo. Če si preveč natrpajo želodčke z medom in postanejo zavoljo tega manj okretni, se čebelam včasih le posreči, da katerega premagajo in umore. — Res da more smrtoglavca odnesti

v svojem želodčku tudi za kavino žličko medu, se pa ta škoda ne da primerjati s škodo, ki jo povzroča z vznemirjanjem čebel, posebno če se obiski ponavljajo vsako noč. Pri napadu begajo čebele po bradi in sprednji končnici panja, ter se jih tako mnogo porazgubi. Marsikatera pade pod zamahi njegovih krepkih kril. **V splošni zmešnjavi pa lahko panj zgubi celo matico . . .** (Podčrtal M. M.).

Nikjer pa nisem zasledil, da bi smrtoglavec uničeval matice ali celo samo matico! Verjetno bo treba iskati vzroke za izgubo matic nekje drugje!

Prizadetemu čebelarju so njegovi čebelarški tovariši izpod Krima družno priškočili na pomoč s prašilčki in imajo zopet vse družine matice. S tem pa seveda zadeva smrtoglavca še ni rešena. Nasprotno. Primer je vreden premisleka. Na končni odgovor čakajo vsi tisti, ki so prepričani, da smrtoglavec mori matice in vsi tisti, ki živijo v negotovosti. **Zato pozivamo in prosimo izkušene čebelarje z dolgoletno prakso in imajo kakršne koli izkušnje glede smrtoglavca, da povejo svoje mnenje!**

Martin Mencej

SPET ČEBELE IN SADJARSTVO

V letošnji majski številki Allgemeine DIZ je objavil J. Sitzner novico, da si zlati delišes osvaja sadovnjake zaradi izredne rodovitnosti. Obenem je zapisal, da se ta jablana sama oplojuje, se pravi, da zanjo čebele niso več potrebne. Novica je vzburkala marsikatero čebelarjevo srce, saj se čebelja paša od dne do dne slabša.

V avgustovi številki pa objavlja F. Kobel iz Švice tale odgovor: V zadnjem času je čebelarjevo srce posebno pretresla novica, da sadjereja ne potrebuje več čebel. Menda so ugotovili, da se jablana zlati delišes samolastno oprahuje in ne potrebuje več žuželk za oplojevanje cvetov. Ta podatek je do kraja neresničen. Tudi zlati delišes se ne more sam od sebe oplojevati, kot so vse doslej preiskane jableane pokazale, in je na vsak način vezan na oploditev s polnovrednim pelodom druge sorte. Več plantažnikov v zahodni Švici je nasledlo temu napačnemu obvestilu, ki prihaja menda iz južne Francije. Pri nas so nastali nad 20 ha veliki mladi nasadi te svetovno znane vrste. Toda vsa drevesca so ostala brez plodov! Nekateri lastniki plantaž so pravočasno vmes posadili posamezna drevesca vrste jonatan, ali pa so z njim precepili posamezna drevesca zlatega delišesa.

Na jesen leta 1966 sem imel priložnost, da sem obiskal te plantaže. Name je situacija v plantažah napravila mogočen vtis: levo in desno jonatanovih drevesc so se šibile veje pod plodovi zlatega delišesa. Malo dalje na obe strani v isti vrsti je pojemala rodovitnost. Nekako 10 metrov levo in desno od jonatana sem našel posamezne in zaradi pomanjkljive oploditve slabo razvite plodove. V sosednih vrstah je bil tudi v neposredni bližini jonatanovcev pridelek manjši, kar jasno kaže, da čebele letajo bolj po vrstah in zelo malo počez na sosedne vrste. Opisana ugotovitev je bila tako nedvoumna in prepričevalna, da res ni treba več razpravljati, da se zlati delišes sam od sebe oprahuje.

Čebelarjevo srce naj se ne vznemirja več. Čebeloreja je bila in bo še vedno ostala resničen pogoj za sajenje vseh vrst jablan. Isto velja tudi za hruške, čeprav nekatere vrste res obrodijo sadove, toda brez semenja. Tudi češnje in deloma višnje ter razne vrste sliv so brezpogojno odvisne od oploditve s pelodom druge sorte. Pa tudi jagodičevje potrebuje žuželke, da prenašajo pelod. Kdor tega ne veruje, naj obda pred cvetenjem vejico breskve, malinjaka ali pa jagodnjaka z vrečico iz redke tkanine, da ne bodo mogle žuželke do cvetov. (Plastične vrečke niso uporabne, ker se zaradi sončnih žarkov zrak v njih premočno segreje). Tako se bo sam lahko prepričal, ko ne bo dobil plodov, z izjemo jagodnjaka, kjer bi utegnil dobiti nekaj zanikrnih jagod.

Plantaže sadnih dreves in jagodičevja so in ostanejo brezpogojno odvisne od čebeloreje. To je eden naših najboljših adutov, ki ga imamo v roki ob razpravah z gospodarskimi strokovnjaki, žal premnogimi, ki so jim naravna dejstva postala že tako tuja, da pozabljajo nanje in jih ne upoštevajo več.

F. KOBEL (Švica) v ADIZ 8/1971.

J. M.

NEKAJ ZA KNJIŽNO POLICO LJUBITELJEV NARAVE IN ZDRAVJA

STANE SAJEVEC

Pred menoj je knjiga z lepim barvnim ovitkom nam znanih zdravilnih rastlin izpod peresa Richarda Willforta pod naslovom »Zdravilne rastline in njih uporaba«. Da izide taka knjiga, bi rekli nekateri, »nič novega«, če pa izide kaj takega pri nas, pa je le nekaj posebnega. Knjigo je izdala letos (1971) Založba »Obzorja« iz Maribora v prevodu in priredbi dr. Anda Kalana, dr. Vinka Strgarja in Franca Vogelnika. Delo obsega 515 strani formata 23 × 17 cm in je v platno vezana. Stane pa 120,00 din in je vredna te vsote.

Moj namen ni ocenjevati knjige s katerega koli gledišča. Ovrednotil bi jo le kot ljubitelj narave in kot ljubitelj čebel in čebelarstva.

Knjiga govori o 190 nestrupenih in 34 najpomembnejših strupenih zdravilnih rastlinah v poljudnem jeziku, obsega 12 barvnih prilog, v katerih so v lepih naravnih barvah prikazane vse obravnavane zdravilne rastline. Knjiga ima poleg osrednjega čtiva o zdravilnih rastlinah še naslednje dodatke: o senenem drobirju, med daje moč in zdravje — prav pri tem se nameravam kasneje zadržati nekoliko obširneje — nadaljnji dodatki, o zdravilnih rastlinskih oljih. II. del o najpomembnejših strupenih zdravilnih rastlinah, III. del govori o pravilnem nabiranju, pripravljanju in shranjevanju zdravilnih rastlin (koledar nabiranja). IV. del piše o pregledu zdravilnega učinkovanja najpomembnejših n e s t r u p e n i h zdravilnih rastlinah. Dalje: Kako uporabljamo zdravilne rastline pri bolni živini. V. poglavje obsega r e g i s t e r slovenskim imen, latinskih imen in bogato prikazano slovstvo.

To bi bila »formalna« predstavitev tega odličnega dela za ljubitelje narave in iz nje izhajajočih zdravilnih moči.

Na nekaterih straneh zvemo, da slovenska ljudska medicina uporablja okoli 500 zdravilnih rastlin od 3000 samoraslih rastlin, kolikor jih raste na majhnem slovenskem ozemlju, ki je predvsem zato tako bogata s floro, ker leži na izjemnem križišču naravnih tokov in pojavov; torej se ne čudimo, če je drugi pridelek čebel — pelod iz naših krajev — tako iskano blago med zdravilnimi viri narave in ga bomo morali čebelarji pričeti pomembneje vrednotiti, kot čebelarški pridelek, kot smo ga doslej.

Prav dejstvo, da je zdravljenje z zelišči med našim ljudstvom še vedno zelo upoštevano, nam kaže veliko navezanost Slovencev na naravo in njene vire zdravja.

V poglavju »Med daje moč in zdravje« je pisec in prireditelj slovenske izdaje tega dela zapisal: »Opisovanja in navajanja tako mnogovrstne uporabnosti, ki jo imajo zdravilna zelišča, ne moremo končati, ne da bi se spomnili na m e d z njegovo prav izredno zdravilnostjo!« Nakar pisec v tem delu piše kar na 10 straneh velikega formata o zdravilnosti medu in ljudskih receptih z medom za krepčanje in zdravljenje z njim, ko pravi o medovih, »da so vsi zdravilni, vsak pa je še po svojo učinkovit«.

Delo govori, kako nastane med, o različnih vrstah medu pri nas, o ravnanju z medom, da ne zgubi na svoji zdravilni vrednosti in v podnaslovih še o lastnostih pristnega medu, o shranjevanju medu, o zdravilnosti medu, zdravljenju z medom; navedena je prava »kura« zdravljenja z medom, ki traja po 10 tednov; kuro sme mo po dveh ali treh vmesnih tednih ponavljati, dokler se ne pokaže trajno bistveno zboljšanje celotnega počutja.

Med ljudskimi recepti za zdravljenje in krepcanje z medom pa navaja le-te za celo vrsto obolenj in lepotnih težav; jasno je, da ta knjiga recepte z medom kombinira z različnimi učinki raznih zdravilnih zeli; le tako je lahko to zaokroženo delo celota.

Misel bi zaključil z naslednjo navedbo: »Bolj kot kdaj se je treba dandanes spomniti na zdravilne moči, ki so skrite v naravi. Zdravilne rastline so zaklad, ki ga moramo znati poiskati in spoznati njihovo uporabo in učinkovitost. Kako je to aktualno, priča uspeh te knjige, ki prinaša najnovejša spoznanja in odkritja na področju raziskovanja rastlin. To je nepogrešljiva družinska knjiga za vse, ki jim je do zdravega načina življenja.

Številne pokvalne sodbe strokovnjakov v tisku in radiu, prav tako tudi množica navdušenih pisem mestnega in podeželskega prebivalstva potrjuje visoko kakovost vsebine in opreme te knjige.«

Le kaj bi še lahko preprost bralec k temu zapisal bolj prepričljivega, kot je prej povedano. Morebiti to, da je založba »Obzorja« zadovoljna z izborom in prodajo te knjige.

Mogoče še lahko zapišemo slovenskim čebelarjem v veselje, da je nam mariborskim čebelarjem uspelo opozoriti uredniški odbor založbe »Obzorja« na odlično delo urednika bavarskega čebelarskega lista »Imkerfreund« Edmunda Herolda z naslovom »Heilwerte aus dem Bienenvolk«, ki govori posebej o zdravilnosti čebeljih pridelkov: medu, pelodu, čebeljem mlečku, vosku, zadelavnini, čebeljem strupu. To delo je Založba »Obzorja« v Mariboru sprejela v svoj izdajateljski program za leto 1972 in bomo nadvse ponosni, če smo uspeli obogatiti slovenski knjižni trg še z eno knjigo, ki govori s tako prepričljivostjo v korist naravnih virov zdravja — tokrat posebej iz čebelnega sveta — teh otrok sonca in cvetja — kar menimo, da bo zlasti nam čebelarjem v veliko pomoč pri boljšem ovrednotenju čebeljih pridelkov med nami in našim prebivalstvom.

Gerontologija — znanost o podaljševanju človeške pomladi — bo tako obogatena še z enim pisanim pomočnikom, ki ji bo uspešno pomagal razveseliti še prenekaterega slovenskega očanca in babico preko statističnega poprečja dolgoživosti nas Slovencev.

POMNI,

da z nakupom strokovnega čtiva in zdravil, ki jih ima Zveza vedno na zalogi, koristiš ne le sebi, ampak tudi čebelam in organizaciji. Zato ne sme manjkati v prav nobenem čebelarjevem domu ne našega glasila **Slovenski čebelar**, ne obeh delov »**Sodobno čebelarstvo**«, ne brošuri »**Med naša vsakdanja hrana in zdravilo**« ter »**S čebelami in čebelarji skozi stoletja**«. Nadalje zdravilo proti **nosemi** i. s. **Fumidil-B**, proti **pršici: Folbeks**, proti **ušem-krpljem: Fenotiazin** tablete. Ne nazadnje koristiš naši stvari, če odkupiš in uporabljaš naše okusno **barvane razglednice** z različnimi motivi panjskih končnic **kot čestitke ob različnih obletnicah**.

Uprava ZČDS

ENOSTAVNA VZREJA MATIC

O vzreji matic je spisana obširna literatura. Izoblikovanih je mnogo postopkov, ki omogočajo sicer množično vzrejo matic, pa so vsi bolj ali manj zahtevni in zapleteni. Končno sem zasledil postopek, ki je res enostaven in sprejemljiv tudi za malega čebelarja.

V vsakem panju naletimo na robu satovja male navzdol obrnjene piskrčke, ki so začetki poznejših matičnikov. S prestavljanjem satja pridejo ti piskrčki tudi v medišče. Tam pa vsak panj radevolje in brez škode vzgaja matice. To dejstvo je izkoristil že pred 40 leti nemški čebelar G. STAHL in od tedaj ima od maja do avgusta vedno zadostno število mladih matic, tako za lastno porabo kot za oddajo okoliškim čebelarjem. Potrebne so mu le najmlajše žerke izborne plemenjake in enostavna lesena priprava za presajanje žerk v omenjene piskrčke. Postopa na tale način:

Ob ugodnem vremenu odpre vsakih 8—10 dni plemenjak, da iz njegovih celic pridobi najmlajše žerke. Nato odpre medišče

poljubnega panja, vzema sat za satom in pregleduje robove za piskrčke. Čim dobi enega, obrne sat s čebelami vred in vsadi v piskrček mlado žerko. Sat obrne in porine na prejšnje mesto. Tako opremi 5—6 piskrčkov. Če jih ne dobi toliko na mediščnih satih, potegne sat iz plodišča, izreže piskrček in ga vcepi v gornji sat. Čebele zelo rade sprejmejo te žerke in jih voljno gojijo. Enajsti dan izreže godne matičnike, jih porabi v lastni čebeloreji ali odda znancem. Kot rečeno ponavlja presajanje žerk vsakih 8—10 dni po vremenu in paši in vselej pri drugem medišču.

V vseh 40 letih mu zaradi vzreje matic v medišču ni rojil še noben panj! Nekateri maloštevilni panji so pač rojili, toda ti panji so se pripravljali na rojenje že ob presajanju žerk v medišče. Zaradi vzreje matic v medišču tudi ne trpi donos medu!

Naglo in enostavno delo, vredno da ga posnemo tudi pri nas.

Po Imkerfreund 6/1971.

J. M.

DVOMATIČNA DRUŽINA IN ROJENJE

Pri preizkušanju dvomatičnega čebelarjenja so v Inštitutu za čebelarstvo ugotovili, da je bil poprečen donos družin, ki niso rojile, 42,5 kg, družine, ki so nastavile matičnike, so nabrale 29 kg in tiste, ki so rojile 17 kg.

Kot je znano, odleti iz enomatične družine s prvim rojem okrog 50 % čebel. Po-

vsem drugače je z rojenjem v dvomatičnih družinah. Opazili so, da so se družine zelo počasi pripravljale na rojenje. Matičnike so imele zaležene do 81 dni. Tudi roji so bili zelo šibki. Iz panjev je izletelo ob rojenju le 13 do 30 % čebel.

Pčelovodstvo 7/71.

L. K.

ŠKODLJIVCI NA AKACIJEVEM LISTJU

Poročilo govori o škodi na listih akacije, ki je bila doslej v Evropi neznana. Najprej so poškodovane liste opazili v okolici mesteca Varese v severni Italiji, pa že v precejšnji razsežnosti. Na zgornji strani listov se pojavljajo bele pege raznovrstnih oblik. Na spodnji strani pa so listi na teh mestih rjavkasti. Te pege povzročajo rovi, ki jih razjedajo gosnice malega metuljčka iz rodu GRACILARIIDI. Metuljčki so le nekaj mili-

metrov veliki. Dognali so, da dela to škodo gosnica metuljčka *Parectopa robinella* Clemens, ki ga poznajo iz Severne Amerike v okolici Neartica. Inštitut univerze Turin je prevzel skrb, da se škodljivec ne razširi, kar bi utegnilo prinesiti občutno škodo čebeloreji.

Po L'Apicoltore moderno 10/70 v Garten 12/1971.

J. M.

SADNI MED

Sveži sok, ki ga dobimo iz sadja ali jagod, osladkamo in z dobljenim sirupom krmimo čebele. Iz 1 kg sadja in 1 kg sladkorja dobimo 1 kg kvalitetnega sadnega medu. Tak med se ne kviri, ker imajo zgoščeni sokovi visoko sladkorno stopnjo (do 80 %). V 10 do 15 dneh krmljenja pridela čebelna družina 25 do 30 kg sadnega medu.

Posebno ugodno je pridobivati sadni med ob slabši paši. V takem času čebele hitreje sprejmejo klajo. Čebele se ob krmljenju lepo razvijajo in izdelujejo satje. Cvetlične ali druge medove v času krmljenja odstranimo iz panja, da se ne mešajo s sadnim medom.

Za sok uporabljamo predvsem drugorazredno sadnje ali jagodičje: ribez, maline, jagode, borovnice, višnje, grozdje, jabolka ipd. Sok pripravimo na običajen način s stiskalnico. Za krajši čas ga lahko shranimo na hladnem, ko smo prej primešali sladkor. Na pol litra svežega soka dodamo pol litra vode in 1 kg sladkorja. Tako količino sladkorja je moč raztopiti v nekaj minutah brez segrevanja. Sirup napravimo lahko tudi brez

vode. Na 1 liter soka dodamo 1 kg sladkorja. Med iz takega sirupa je bolj barven. V tem primeru potrebujemo za 1 kg medu 2 kg sadja. Vendar na tak način ne moremo uporabiti vsakega sadja. Kisle sokove v takem razmerju čebele ne sprejmejo, zato jih mešamo z vodo.

Pripravljen sirup hranimo na hladnem, pred krmljenjem pa ga malo pogrejeemo.

Pred krmljenjem s sokom iztočimo ali odstranimo ves med iz panja, da se ne meša s sadnim in da bi čebele, ki ostanejo brez zaloga krme, hitreje sprejele klajo. Če hočemo, da bodo čebele gradile sate, bomo odstranili več satov z zalogo in jih dali drugim družinam, ter namesto njih vstavili satnice.

Sadni med iztočimo takrat, ko ga čebele pokrijejo. Sadni med ima večjo kislinosko stopnjo, zato ga iztočimo zrelega. Če pokladamo sadni sirup jeseni, moramo pred zimo ves sadni med iztočiti, ker čebele na njem slabo prezimijo.

Po »Spravočniku pčelovoda« M. F. Semetkova. L. Klun

KONZERVIRANJE SADJA S PROPOLISOM

Propolis (zadelavina) je cenjen čebelji izdelek, ki ga uporabljajo v medicini, kozmetiki in drugje. Manj je poznan učinek propolisa pri konzerviranju sadja. S propolisom zaščiteno sadje zdrži dalj časa, ne da bi se spremenila njegova kvaliteta. Postopek konzerviranja je preprost in daje dobre rezultate.

S propolisom zaščiteno sadje, vskladiščeno v dobrih kletih, je ostalo nespremenjeno od oktobra do maja.

Z raztopino 500 gramov čistega alkohola (96 %) in 100 grammi propolisa je mogoče konzervirati 180 kg jabolk ali 100 kg grozdja.

Zdrav, nepoškodovan sadež primemo s pinceto za pecelj in ga nekajkrat rahlo potunkamo v omenjeno raztopino. Sadež dvig-

nemo nad posodo z raztopino in počakamo toliko časa, da odteče odvečna tekočina v posodo. Nato ga previdno položimo na lesno ali leseno mrežo, da izhlapi alkohol. Grozdje obesimo na palice ali napeto žico tako, da se grozdi med seboj ne dotikajo. Sadje vskladiščimo v kleti s temperaturo -2°C do $+2^{\circ}\text{C}$. Avtor je uspešno shranil jabolka in grozdje tudi pri višji temperaturi ($+8$ do 10 stopinj).

Sadje varuje proti gnilobi tanka plast propolisa, ki se zgosti, ko izhlapi alkohol. Mimo tega plast propolisa preprečuje izhlapevanje vode iz sadja, zato ostane dalj časa sočno.

Včelár 10/70.

L. Klun

ZAŠČITNE STENE PRED VETROM

Kako odločujoč vpliv ima veter na razvoj čebelne družine, so ugotovili na Čebelarški poskusni postaji v Sofiji. Pri poskusih so primerjali med seboj dvojice stojšč, pri katerih so enega ogradili z zaščitnimi stenami proti vetru.

Družine, katerih panji so bili zaščiteni pred vetrovi, so porabile pozimi v popreč-

ju 1,1 kg manj hrane. Spomladi so imele te družine 17 % več zalega in 22 % več čebel. Donos medu je bil 50 % večji. Tudi pridelek voska se je povečal, saj je bil večji kar za 71 %.

Zaščitne stene so uporabljali skozi vse leto.

Pčelarstvo (Bolg.) 2/70.

L. K.

V SKLAD

za gradnjo CIC so prispevali: **Papirna konfekcija Krško 200 din**, Boris Modrijan iz Ljubljane 1.000 din, Tone Podjavoršek s Kozjaka 4 din, Stane Sajevec iz Maribora 112 din. **Stanje sklada dne 9. oktobra 1971 = 316.277.33 dinarjev.** Vsem darovalcem iskrena hvala!

Uprava sklada CIC

OBVESTILO

Clane obveščamo, da ostane članarina za leto 1972 nespremenjena — 30 din.

Za leto 1972 je Zveza izdala nove obrazce »Seznam članov«. Obrazec ima več novih kolon, ki so Zvezi potrebne za sestavo statistike o stanju čebelarstva v Sloveniji. Statistiko pogrešamo že vrsto let. Statistika pa bo popolna le, če bodo sezname skrbno izpolnjeni v vseh kolonah. Clane prosimo, da dajo čebelarским družinam in društvom vse potrebne podatke in naj se ne hudujejo na svoje funkcionarje, ko jih bodo od njih zahtevali. Posredno seveda to velja tudi za Zvezo, ki te podatke zahteva, a jih nujno potrebuje, saj le s točno statistiko lahko prikazemo, kdo smo in kaj imamo, posredno tudi, kaj pridobivamo in koliko pa tudi kaj in koliko bi lahko.

V seznamih zajemite ločeno, če le mogoče, tudi neorganizirane čebelarje. Zavedamo se, da bo ponekod težka naloga, vendar upamo, da bo to z dobro voljo in porazdelitvijo dela le uspelo.

OPOZARJAMO, DA BOMO NEPOPOLNO IZPOLNJENE OBRAZCE VRAČALI V IZPOPOLNITEV. S TOCNOSTJO SI BOSTE PRIHRANILI DVAKRATNO DELO IN TUDI STROŠKE SEBI IN ZVEZI.

Prvo številko Slovenskega čebelarja bomo poslali v prihodnjem letu vsem članom in naročnikom, ki so poravnali članarino (naročnino) za letošnje leto in glasila niso odpovedali. Če bi kdo izmed njih ne maral več prejemati Slovenskega čebelarja, ga prosimo, da številko takoj vrne pismonoši. V nasprotnem primeru ga bomo vpisali v našo kartoteko in mu redno pošiljali nadaljnje številke.

Vsem čebelarским družinam in društvom (brez družin) bomo poslali uvodoma navedene »Sezname članov« v treh izvodih, ki naj jih izpolnijo natančno in čitljivo in sicer vse rubrike. **NASLOVI NAJ BODO RAZPOREJENI**, če le mogoče, **PO ABECEDNEM REDU**, zaradi hitrejšega in smotrnejšega dela uprave. Poleg bivališča naj bo tudi **HIŠNA ŠTEVILKA**. V kolono »opomba« vpišite pri **NOVIH ČLANIH** besedico »NOV«. Pri funkcionarjih društva ali družine še njihove funkcije.

Tajništvo

IZLET V DOLE

Čebelarška družina Vipava je priredila dne 8. avgusta 1971 za svoje člane in njihove prijatelje izlet v Benečijo. Po ogledu nekaterih znamenitosti v Benetkah in Padovi, smo si ogledali tudi mestece Dolo pri Benetkah, kjer je čebelaril Franc Hruška, iznajditelj točila.

Franc pl. Hruška je bil po rodu Čeh, rojen na Dunaju leta 1819. V Legnanu in v Dolu pri Benetkah je služboval kot oficir avstroogrške armade. Po upokojitvi se je nastanil v Dolu, kjer je čebelaril in vrtnaril na posestvu svoje žene do svoje smrti leta 1888.

Kot upokojen major se je ves posvetil čebelarstvu in vrtnarstvu. Njegov raziskovalni duh mu ni dal miru, dokler ni iznašel točila, ki ga je prvič demonstriral leta 1865 na zborovanju nemških in avstrijskih čebelarjev v Brnu. Seveda je bilo prvotno točilo okorno, na en sat, toda že sam Hruška in pozneje drugi čebelarji so z različnimi izboljšavami začeli izdelovati točila različnih velikosti in na več satov, kakršna so v rabi še danes.

Iznajdba točila je bila za čebelarstvo prava revolucija. Pomenila je začetek konca barskega uničevanja čebel v jeseni. Nič več ni bilo treba satovja mastiti in čebel moriti, da bi prišli do medu. Čebelar je lepo vzel v roke omelce, čebele z medenih satov ometel, sate iztočil in jih vrnil čebelam, da so jih znova napolnile z medom ali s sladkorno raztopino, ki jim jo je dal za dopolnitev zimske zaloge. Premično satovje je šele sedaj prišlo do prave veljave. V iztočenem medu ni bilo več mrtvih čebel, mrtve zalege, cvetnega prahu, voska in zadelavine, kar vse je bilo v medu pred iznajdbo točila, ko so medene sate mastili. Med se je oplemenitil, čebelarjenje pa je postalo kulturnejše opravilo.

Ob sedemdesetletnici pomembne iznajdbe so nemški, avstrijski, madžarski, švicarski in italijanski čebelarji zbrali denar za spominsko ploščo, ki so jo velikemu iznajditelju odkrili na občinski hiši v Dolu dne 1. avgusta 1937.

Na plošči je napis, ki bi se po slovensko glasil nekako takole:

V spomin majorju Francu pl. Hruška Dunaj 1819—Dolo 1888 ki nas je naučil oplemenitenja medu — daru božjega in kulturnejšega čebelarjenja. Hvaležni čebelarji 1865 1936

OBVESTILO ČEBELARSKEGA DRUŠTVA MARIBOR

Društvena poslovalnica na Tyrševi 26, 62000 Maribor, ima na voljo vse čebelarске potrebnosti in še nekaj AŽ panjev na 10 satov, AŽ prašilčkov na 3—7 satov ter velikih Kirarjevih panjev s kompletno notranjo opremo (satnicami in satnimi osnovami na pločevini za medišča), po stari ceni. Prodajamo tudi na kredit na osnovi odstopne izjave, potrjene od delovne organizacije ali dveh porokov pri nezaposlenih.

Zbiramo tudi nova naročila za vse vrste panjev za sezono 1972, ki jih oddajte pismeno do 29. 11. 1971 po možnosti s predplačilom na tekoči račun 518-679-21157. Predplačniki imajo prednost, poleg tega jim vplačana sredstva obrestujemo po 6 % obrestni meri od dneva vplačila do dneva, ko bodo panji zgotovljeni za prevzem.

Po povzetju pošiljamo načrte Kirarjevih panjev.

Zbiramo in odkupujemo vse vrste čebeljih pridelkov po grosističnih dnevniх cenah. Poslujemo vsako delovno sredo in petek od 8. do 16. ure. Pridite in vzemite — ustregli vam bomo v okviru naših možnosti vse z dobrim namenom za pospeševanje čebelarstva!

Gospodarski odsek

ČLANE-NAROČNIKE

naslednjih čebelarskih družin naprošamo:

Dobrna, Koper, Nova Gorica, Podnanos/ Sentilj pri Velenju, Sentjur pri Celju, Gorica pri Slivnici, Kobilje, Podčetrtek, Slovenj Gradec, Senčur, Šmartno ob Paki, Kozje, Lendava, Piran, Sevnica, Sempeter pri Gorici in Dobravlje, da se zglasijo pri družinskem blagajniku zaradi poravnave članarine (naročnine) za 1971. leto, kolikor tega še niso storili. Čebelarske družine pa naj pohite z nakazilom pobrane članarine Zvezi.

Uprava

PRODAM

čebelnjak s 54 naseljenimi AŽ-panji na 10 satov. Po dogovoru oddam tudi stojišče, ki je ob avto-cesti Ljubljana—Zagreb, blizu odcepa Raka—Kostanjevica.

Marija Pavlenč, Koštialova 42, 68000 Novo mesto.

PRODAM

poceni čebelnjak za 21 panjev. Slavko Fratrik, 61000 Ljubljana, Pohorskega bataljona 47, tel. 343-420.

JANEZ POTOČNIK

Bil je preprost človek, delavec trpin, a dober in izkušen čebelar. Rojen je bil 12. 12. 1902 na Valterškem vrhu v Poljanski dolini. Čebelaril je od otroških let in to z dobrim uspehom, ker je imel skozi celo leto pašo. Imel je večje število panjev in ni bil nikdar brez medu. Največ mu je dal gozd. Rad je tudi prevažal, a je moral to zaradi slabe poti in oddaljenosti od glavne ceste opustiti. Dolgo let je bil le najemnik brez lastne hiše in šele po drugi vojni je prišel do nje. Pred leti se je preselil v bližino Škofje Loke s čebelami vred. Žal se ni dolgo veselil novega doma. Zavrata bolezen mu je pretrgala nit življenja in 26. 4. 1971 smo ga spremili na pokopališče v Škofji Loki. Ob odprtem grobu se je od njega poslovil predsednik družine tov. J. Tavčar. Družina mu je za zadnji pozdrav poklonila žalni venec.

Njegovo čebelarstvo z njegovo smrtjo ne bo propadlo. Vodil ga bo naprej njegov sin, kateremu želimo veliko uspeha.

Virmašan

IN MEMORIAM FRANCU KLEVI

Na dan 14. aprila 1971 smo spremili k trajnemu, a še mnogo preranemu počitku našega čebelarskega tovariša in odbornika Franca Klevo iz Aškerčeve ul. 16 v Mariboru, ki ga je iztrgala iz naših vrst — prometna nesreča. France se je rodil 31. oktobra 1907 v Sergaši pri Kopru. Leta 1921 se je s Primorskega umaknila v Jugoslavijo vsa družina Klevovih zaradi neznanega narodnega zatiranja, ker so bili prekaljeno zavedni. Naselili so se v Mariboru. France se je kot zaveden narodnjak na Hrvaškem vključil v narodno osvobodilno vojno že leta 1942 v kalniški odred. Od tu ga je vodila partizanska pot v štab 8. korpusa v Dalmacijo. S IV. divizijo je sodeloval v bojih za osvoboditev Primorja. Tudi pokojnikova žena je bila žrtev vojne-

ga nasilja, a je uspela pobegniti iz zaporov in se leta 1943 vključiti med partizanske borce za svobodo; tega leta je tudi umrla v partizanih za posledicami nasilja v sovražnikovih zaporih.

France je bil ob koncu vojne 60 % invalid in zarad tega upokojen že leta 1946 kot poročnik JLA. Leta 1966 se je vnovič oženil in z ženo živel v vzorni ljubezni in spoštovanju.

V naše vrste se je vključil leta 1958 in bil odbornik družine od leta 1959 do svoje prerane smrti 11. aprila letos. Čebelaril je s povprečno 20 panj čebel. Njegovi nešteti znanci in tovariši so mu 14. aprila priredili veličastno zadnje slovo na pobreškem pokopališču v Mariboru in ga položili v našo slovensko zemljo, ki jo je France tako neizmerno ljubil in veliko žrtvoval zanjo.

Naj živi trajen spomin nanj!

Odbor čebelarske družine
Maribor — mesto

ROK JEZERNIK

Dne 5. maja 1971 so se svoji in čebelarji zadnjič poslovili od Roka Jezernika, čebelarja in mojstra radiomehanika iz Murske Sobotice.

Rojen je bil 1912. leta na Hrvaškem. Zaradi naprednih idej je moral v času okupacije leta 1943 zapustiti Zagreb. Še istega

leta je prišel v Mursko Sobotico, kjer je takoj začel čebelariti.

Začel je z dvema panjema, vendar je svoj čebelnjak stalno povečeval, tako da je kmalu imel 50 panjev, za katere je vneto skrbel in jih prevažal v Liko, na Pohorje, v Haloze in drugam. Poleg čebelarstva je zelo rad delal tudi v svoji radiomehanični delavnici, v kateri je vzgojil mnogo mladih radiomehanikov.

Kot čebelar je bil zelo prizadeven in je sodeloval pri delu Družine in Društva čebelarjev. Mnogo truda je posvečal razvoju čebelarstva in pomagal mladim čebelarjem z nasveti in napotki.

Na njegovi zadnji poti se je ob svojih zbralo veliko prijateljev in znancev s celotnega Pomurja. Zdjaj čutimo čebelarji in čebele njegovo odsotnost, ki nas bo vedno spominjala na prijatelja, ki je do zadnjega dne marljivo skrbel za svoje čebele.

Čebelarska družina
Murska Sobotica

FRANC ŠUŠTAR

17. maja 1971 je umrl na Črnučah znani čebelar Franc Šuštar.

Pokojnik je bil ugleden čebelar. Že pred 30. leti je bil kot član ljubljanskega čebelarkega društva pobudnik za ustanovitev čebelarke družine na Ježici in organizator čebelarjev na severnem prede-

lu mesta Ljubljane.

Stevilni čebelarji čebelarke družine iz Ježice in Črnuč, ki so se udeležili njegovega pogreba in poslovljni govor predsednika čebelarke družine pred odprtim grobom, so bili priča njegovega požrtvovalnega dela v prid čebelarski organizaciji in njegovi priljubljenosti tako med čebelarji kot med ostalimi vaščani.

Pokojni Franc Šuštar je bil skromen, delaven in pošten v vsakem oziru. Do zadnjega je aktivno delal v odboru čebelarke družine na Ježici, kjer je prevzemal vse odgovorne naloge družine, zlasti za čebelarje na Črnučah. Vedno se je udeleževal vseh strokovnih čebelarskih posvetov in predavanj, kar se je odražalo v njegovem čebelnjaku in pri čebelarjih v Črnučah.

Čebelarji iz severnega dela Ljubljane ga bomo ohranili v lepem spominu.

Čebelarska družina
Stožice-Ježica

ALOJZ RIBIČ

V Čebelarski družini Loče pri Poljčanah je nastala globoka vrzel, ko nas je v svojem 67. letu starosti dne 19. 8. 1971 nepričakovano zapustil Alojz Ribič, Žiče 64. Veliko prežgodaj je moral prenehati delati s čebelami, katere je vzljubil že v rani mladosti. Vseskoz jim je bil

zvest in vzoren gospodar ter z njimi delil svojo življenjsko srečo. V nesreči in žalosti pa so mu vedno bile najboljši prijatelj za tolažbo in uteho.

Čepprav mu je bila življenjska pot večkrat postлана s trnjem kakor z rožicami, se nad usodo ni nikoli pritoževal, temveč je vedno vse s svojo skromnostjo in naravno inteligentnostjo mirno prenašal. Kot je bil vzoren gospodar in dober družinski oče, tako je bil tudi dober in vester čebelar. Aktivno je de-

lal tudi v čebelarski družini, saj je bil njen blagajnik že od leta 1947 pa vse do svoje smrti. Za svoje dolgoletno in požrtvovalno delo je dobil od ZČDS posebno priznanje.

Kako je ljubil čebele in kakšno skrb jim je posvečal, je povedano v njegovem pismu ob slovesu, ko je med drugim izrazil posebno željo, da naj ostanejo čebele pri hiši še naprej in naj na njegovo mesto stopi sin Lojzek. Ta je njegovo željo že izpolnil in tudi prevzel blagajniške posle čebelarke družine.

Res, težko nam je verjeti, da smo s pokojnikovo smrtjo ob tako dobrega prijatelja, čebelarja in tovariša.

Slava njegovemu spominu!

STONE RAJK

Dne 6. avgusta je v Bojani vasi naznanil zvon žalostno vest, da Toneta Rajka ni več med nami.

Nešteti spomini me silijo, da napišem nekoliko vrstic s katerimi želim utešiti bol nas vseh, ki smo ga imeli radi in s katerimi je pokojni Tone sodeloval kot član in usta-

novitelj naše družine.

Pokojni Tone ni nikoli štedil s časom, ko je bilo treba komu pomagati. V Beli krajini ni bilo nikoli čebelarkega srečanja brez njega in ko smo ga zadnjikrat videli veselo razpoloženega 30. maja letos na čebelarskem predavanju v Vinomeru, nismo niti slutili, da se je s svojim dovtipom o vzreji matic, katerih čebele so brez pikov, poslovil od belokranjskih čebelarjev in predavatelja ZČD za Slovenijo.

Življenje pokojnega Toneta Rajka ni bilo lahko. Že v zgodnji mladosti mu je umrla mati in zapustila poleg njega še tri mladoletne otročičke. Tone je imel srečo, da je prišel k dobrim ljudem v vas Trnovec, kjer se je izučil kolarske in sodarske obrti. Kmalu se je osamosvojil in postal vzgled mnogim obrtnikom. Preskrbel si je hišo in si naredil lep čebelnjak do 40 AŽ panjev. Prebral je mnoge poučne knjige o čebelarstvu in bil naročnik SČ od vsega začetka. Tako kot je bil dober in vester gospodar, ni zaostajal tudi v zakonskem življenju, saj se mu je v zakonu rodilo 14 otrok, od katerih je še 13 živih, ki so že vsi preskrbljeni. Doma je ostal le sin Marijan z materjo, ki je kot pridna matica vedno na razpolago vsem svojim otrokom. Ne

smemo prezreti, da je pokojni Anton Rajk sodeloval že s prvimi borci NOV in je bilo vse njegovo gospodarsko poslopje po okupatorju požgano. Spoštovanje do pokojnega Antona se je odrazilo posebno 8. avgusta, ko še ne pomnijo na Radovici tako veliko število zbranih ljudi na zadnji poti.

V miru počivaj naš dragi Tone!

Tajnik:
Jože Matekovič

FRANC VILFAN

Dne 12. septembra smo spremili k večnemu počitku našega najstarejšega člana in soustanovitelja naše čebelarke družine 94-letnega Franca Vulfana iz Caverna pri Stari Loki.

Pokojni je bil rojen 11. decembra 1877 kot kmečki sin in je ostal kmet do smrti. Čebelariti je začel

že v mladih letih in ko so leta 1905 ustanovili v Škofji Loki podružnico Čebelarskega društva, je takoj pristopil k njej. Bil je več let njen odbornik. Čebelariti je začel s kranjiči, a ko se je pojavil AŽ panj, se je takoj oprijel tega. Čebelaril je na ugodnem kraju za čebele. Ni imel veliko panjev, ker mu je bilo čebelarstvo le za razvedrilo in zabavo. Zadnja leta je moral zaradi bolezni opustiti čebelarstvo. Da pa ni ostal čebelnjak prazen, je naprosil bližnjega čebelarja, da se je vselil v njegov čebelnjak, da je še lahko poslušal šum čebel. Član družine in naročnik lista je kljub temu ostal do zadnjega.

Za svoje delo v čebelarstvu in zvesto članstvo je bil odlikovan z redom Antona Janše II. stopnje.

Njegovega pogreba se nas je udeležilo lepo število čebelarjev. Na zadnji poti so ga nosili čebelarji. Ob odprtem grobu se je od njega poslovil tov. predsednik družine in g. domači župnik. Mesto venca je družina vročila svojcem umrlega primerem znesek v denarju.

Dragi France! Počivaj v miru v domači zemlji, katero si tako ljubil in ji do smrti zvesto služil. Čebelarji Te bomo ohranili v lepem spominu.

Virmašan

CIRIL KRIŽNAR

Človeško življenje je kakor kaplja na veji. Kdaj bo odpadlo, ne ve nihče naprej. To bi veljalo tudi za našega člana Cirila, katerega spominu so posvečene te vrstice.

Pokojni je bil rojen 13. 7. 1913 v Delnicah v Poljanski dolini. Čebelaril je že pred vojno. Med vojno je odšel v partizane in ko se je vrnil iz vojne, je bil čebelnjak prazen. Preselil se je v Puštal pri Škofji Loki. Ko je bil upokojen, je kupil od svojcev umrlega J. Detele čebelnjak s čebelami vred. Prestopil je k naši družini in poln upov znova začel čebelariti. A zla usoda je hotela drugače. Dne 31. maja 1971 se je z avtom prevrnil v reko Soro in utonil. Pogreba se je udeležilo več čebelarjev in družina mu je poklonila venec na grob. Počivaj v miru, ko si komaj začel zopet živeti kot čebelar.

Virmašan